

Plattformen mot
människohandel

METODSTÖD

Uppsökande arbete online med
utsatta för människohandel och
annan sexuell exploatering

Vilka är Plattformen Civila Sverige mot människohandel?

Plattformen samlar organisationer och aktörer som verkar inom ramen för civilsamhället och möter och/eller arbetar för att hjälpa utsatta för människohandel och människohandelsliknande exploatering utifrån de mänskliga rättigheterna som värdegrund. Tillsammans med medlemmarna gör vi mycket; vi driver skyddade boenden, ger juridisk rådgivning, tillhandahåller tolkhjälp, ger samtalsstöd liksom att vi bedriver uppsökande verksamhet och kan hjälpa till att ordna praktik och återvända tryggt till hemlandet samt att vi driver på för att stärka rättigheter och förändra attityder. Plattformen driver även det Nationella stödprogrammet (NSP). NSP erbjuder stöd till personer utsatta för prostitution och människohandel i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. Medföljande barn inkluderas i stödprogrammet. Insatserna sträcker sig från första hjälp till långtgående stöd och skydd, ända till i bästa fall ett liv fritt från exploatering.

Målet med framtagandet av detta metodstöd är att kunna identifiera så många personer som möjligt som är utsatta för prostitution, människohandel för sexuella ändamål och annan sexuell exploatering online/på den digitala arenan. Det sker på plattformar som brukar kallas "eskortsidor", sexköpsidor eller sugardejtingsidor. Dessa är alla olika former av digitala bordeller.

Vår ambition är att metodstödet ska kunna användas av verksamheter som redan arbetar med uppsökande arbete online, men som behöver fördjupad kunskap eller vill sprida kunskapen inom sin respektive verksamhet. Det är även till för verksamheter som möter målgruppen, som idag inte arbetar uppsökande mot den men som vill börja göra det. Genom att identifiera de utsatta i ett tidigt skede skapar vi

förutsättningar för att bygga en kontakt som kan bidra till att personen kan bli redo för stöd och att lämna utsattheten.

Metodstödet är framtaget för att vår målbild är att det ska finnas ett etablerat arbetssätt inom samtliga verksamheter som på något sätt arbetar med denna målgrupp. Vi hoppas att det ska ge dig verktyg utan en känsla av att du behöver kunna allt eller göra allt. Att du gör så gott du kan är mer än tillräckligt, det viktiga är att vi står på den utsattas sida. Inte alla delar av metodstödet kommer att vara applicerbart på alla verksamheter, läs den del som känns mest relevant för dig.

Som en del i arbetet med att ta fram metodstödet ställde vi frågor till Sveriges alla kommuner kring deras arbete mot sexuell exploatering. Enkäten besvarades av 104 kommuner. Det som svaren visade var att stödet från kommuner var bristfälligt i många led. En majoritet saknade riktlinjer för att arbeta med utsatta för sexuell exploatering och endast ett fåtal hade genomfört uppsökande arbete i någon form tidigare.¹ Detta indikerar att det finns mycket kvar att göra och vi hoppas att materialet ska kunna vara en resurs för det positiva arbetet framåt.

Metodstödet uppdateras kontinuerligt, därför uppmanar vi dig som läsare att gå in på vår hemsida och ladda ner materialet igen med jämna mellanrum. Om det är första gången du läser in dig på ämnet vill vi uppmana dig att först läsa på och gå kurserna som vi hänvisar till i bilagorna till detta metodmaterial.²

Plattformen har hållit en workshop med yrkesverksamma som möter målgruppen, en psykolog med mycket god kunskap om målgruppen har granskat avsnittet om bemötandet och sist men inte minst har överlevare i sin roll som experter fått läsa och ge värdefull återkoppling på arbetet och bidra med sin kunskap. Vi vill tacka för era bidrag till arbetet och hoppas att det ska leva upp till förväntningarna.

¹ Se bilagor för statistik från enkäten

² Se s.70

Innehåll

Begrepp

Sexuell exploatering.....	6
Sex mot ersättning.....	6
Prostitution.....	6
Människohandel för sexuella ändamål.....	6
Vad innebär det att bli såld av någon annan?.....	7
Sugardejting.....	7
Sex som traumarespons.....	8
PTSD.....	8
Dissociation.....	9
Begrepp att undvika.....	10
En våldsutsatthet.....	10

Hur ser våldsutsattheten ut?

Var finns utsattheten?.....	12
Om målgruppen.....	12
Två målgrupper.....	14
Indikatorer på människohandel.....	15
Vad kan du göra vid misstanke om människohandel?.....	17
Sexuell exploatering av barn.....	18
Att göra orosanmälan.....	19
Plattformer och webbsidor.....	19
Sammanfattning av hur utsattheten ser ut.....	22

Hur ser det uppsökande arbetet ut idag?

Verksamheternas arbete.....	24
Socialtjänsten som uppsökande aktör.....	27
Tillvägagångssätt.....	29
Hur börjar vi?.....	29
Hur sidorna fungerar.....	31
Viktigt vid första kontakten.....	32

Riktlinjer, samverkan och rutiner

Säkerhets- och riskbedömning.....	34
Nationell riktlinjer.....	36
Samverkan.....	37
Allmänna tips.....	41
Sammanfattning av det befintliga arbetet och behovet av tydliga rutiner.....	42

Hur bemöter vi målgruppen?

Efter första mötet.....	44
Bygga förtroende/traumamedvetet bemötande.....	47
Grundläggande tips för bemötandet.....	48
Att ställa fördjupande frågor om utsattheten.....	48
Flexibilitet.....	53
Sammanfattning av bemötandet.....	54

Målgruppens behov

Utmaningar och lärdomar.....	58
Utvärdering och uppföljning av arbetet.....	59
Avslutandekommentarer.....	60

Kontaktuppgifter till stödverksamheter

Kontaktuppgifter till stödverksamheter.....	62
Rekommenderade utbildningar och kunskapsmaterial.....	67

Källförteckning

.....	68
-------	----

Bilagor

Textförslag för tips till polisen.....	70
Förslag på initial text att skicka vid första kontakt.....	72
Enkät till kommuner om deras arbete mot sexuell exploatering.....	73

Begrepp

Sexuell exploatering

Sexuell exploatering är ett samlingsbegrepp för olika former av sexuellt utnyttjande. Det kan handla om t ex sex mot ersättning, kommersiell sexuell exploatering, prostitution, sugardejting eller människohandel för sexuella ändamål.

Sex mot ersättning

Med sex mot ersättning menas att någon fått eller blir lovad ersättning i utbyte mot sexuella handlingar. Ersättningen kan vara allt ifrån pengar, till kläder, droger, presenter eller någonstans att sova.

Prostitution

Prostitution kan handla om allt från vaginalt sex till att onanera framför någon eller att be någon att onanera framför en, eller att visa upp sig sexuellt i en kamera. Prostitution i traditionell mening uppfattas oftast som gatuprostitution. Men prostitution omfattar även internet, i skolan, på hotell, barer, på thaimassage-salonger mm. Det kan handla om ersättning i form av pengar, men även saker som cigaretter, alkohol, droger, sovplats eller resor.

Människohandel för sexuella ändamål

Människohandel är ofta ett brott som sker över landsgränser, men det kan även ske inom Sverige. Människohandel drivs av grov organiserad

brottslighet. Det är inte ovanligt att personer som är utsatta i prostitution också är utsatta för människohandel. Många luras till Sverige med falska löften om jobb och blir sedan övertalade att sälja sig i prostitution när de kommer hit. Det är inte ovanligt att de utsätts för övergrepp av människohandlarna redan innan de hamnar i prostitutionen. De flesta utsatta är kvinnor och flickor. Det är inte ovanligt att denna grupp har begränsad kunskap om sina rättigheter i Sverige.

Vad innebär det att bli såld av någon annan?

Det är inte ovanligt att personen som befinner sig i sexuell exploatering inte har valt detta utan att den blir tvingad, hotad eller övertalad av någon annan. De kan vara en partner, en familjemedlem, en kompis, en främling eller en tidigare sexköpare. Personen som tvingar en tar ofta en del av, eller alla pengarna som har getts till den som utsätts för sexköpet. De bokar också och bestämmer hur många kunder den utsatta ska träffa. Detta är det som i lagens mening heter koppleri och gärningspersonen kallas för hallick. Skillnaden mellan människohandel och koppleri är framförallt att koppleri handlar om utnyttjande och för människohandel krävs att det sker mot personens egen vilja. Inom människohandel är det mycket vanligt att personer förflyttas till olika städer eller länder av personen/verksamheten som exploaterar.

Sugardejting

Sugardejting innebär att en oftast äldre person betalar eller ger presenter och upplevelser till en ofta betydligt yngre person, i utbyte mot sällskap. Nästan alltid är det en äldre man som betalar en yngre kvinna (kan även vara kille eller ickebinär). Det kan handla om att äta middag tillsammans, följa med på semester eller bara umgås. Detta i sig är inte olagligt men i många fall utvecklas det till en form av prostitution.

Med tiden leder det då till att den äldre personen vill ha eller kräver sex. I vissa fall kan det vara underförstått att det ska ske, i andra fall kan den yngre personen känna att det är svårt att säga nej.

Sex som traumarespons

Att ha sex som traumarespons eller att skada sig genom sex som det brukar kallas, innebär att personen har ett mönster av att söka sig till sexuella situationer där andra utsätter en för psykisk eller fysisk skada. Detta gör ofta att man mår dåligt och andra saker i livet påverkas, till exempel kan det bli svårt att klara av skolan, jobbet eller relationer. Det kan vara en anledning till att ha sex mot ersättning. Men det kan också vara så att man inte får någon ersättning alls. Sex som traumarespons har ofta sin grund i tidigare sexuella övergrepp eller andra former av våld tidigare i livet.

Det händer att personer som tidigare blivit utsatt för liknande övergrepp blir kontaktad av män och "på egen hand" bestämmer sig för att träffa förövarna. För vissa handlar det om att känna någon form av kontroll, för andra kan det vara ett sätt att slippa minnesbilder från de tidigare övergreppen eller att man inte känner sig värd mer och vill lindra sin ångest. Viktigt att poängtera är dock att sex som traumarespons inte skulle finnas om det inte fanns andra som var villiga att utnyttja och utöva våld mot personer som mår dåligt. Begreppet sex som självskada bör användas med stor försiktighet.

PTSD

Posttraumatiskt stressyndrom, PTSD, kan uppstå hos en person som själv har utsatts för – eller bevittnat – mycket svåra, livshotande och traumatiska händelser som till exempel våld, sexuella övergrepp och

psykisk eller fysisk misshandel. De som drabbas kan återuppleva traumat i plågsamma minnesbilder (flashbacks). Mardrömmar och sömnproblem är också vanligt. Många blir överdrivet vaksamma, irriterbara och lättskrämda. Reaktionerna kan även vara fysiska, som smärtor eller huvudvärk. Tankeförmågan försämras och tankarna blir negativa – sinnesstämningen sänks. Det är vanligt att få svårt att komma ihåg saker.

Komplex PTSD

Komplex PTSD är en term som har kommit att användas av psykologer och forskare när de anser att diagnosen PTSD inte räcker till för att beskriva de många allvarliga och svåra symtom som kan uppstå när en människa drabbas av en rad upprepade eller långvariga traumatiska händelser. Numera är komplex PTSD en etablerad diagnos.³ Komplex PTSD är vanligt hos personer som har blivit utsatta för övergrepp och våld under lång tid.

Dissociation

Dissociation är vanligt bland personer med PTSD. Det är en överlevnadsstrategi som används för att lindra hög ångest i en situation där man blir väldigt stressad. Det händer ofta hos personer som har varit utsatta under längre tid som ett sätt att hantera sin situation. Det kan även vara ett sätt att försvara sig på. De erfarenheter genom känslor, tankar och handlingar som är kopplade till en viss traumatisk händelse blir en del av personligheten. Vanliga symtom på dissociation är: glömska, överklighetskänsla, depersonalisation (upplevelse av förändrad verklighet och att känna sig främmande inför sig själv), identitetsförvirring och förväxling. Det kan även vara förändrad kroppsupplevelse och känslor som tar sig i uttryck i fysiska symtom.

³ Läkartidningen, 2024.

Begrepp att undvika

Att arbeta med personer som är utsatta för sexuell exploatering kan vara svårt. De har ofta olika uppfattningar om sin situation. Oavsett vad, så står vi alltid på den utsattas sida. Därför är vårt språkbruk väldigt viktigt. Vi undviker begrepp som "sexarbetare" och att "vara prostituerad", då detta inte synliggör våldsutsattheten. Fråga gärna den utsatta själv initialt hur denne vill att du definierar utsattheten.

En våldsutsatthet

För att kunna arbeta med frågan krävs att vi har en enad syn på vad fenomenet innebär. Målgruppen utsatta i prostitution, människohandel och annan sexuell exploatering är utsatta för våld. Ofta könsbaserat våld. Detta är även formulerat i Sveriges jämställdhetspolitiska delmål om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Genom att definiera det som våld hjälper vi den utsatta att lyfta bort skam- och skuld känslor.

Hur ser våldsutsattheten ut?

Var finns utsattheten?

Det vanligaste sättet är att individer själva, hallickar eller människohandlare skapar konton och annonser som läggs upp på hemsidor vars enda syfte är att möjliggöra sexuell exploatering. Dessa sidor brukar kallas sexköpssidor eller "eskortsidor", men är en typ av digitala bordeller. Detsamma gäller även sugardejtingsidor, även om dessa marknadsför sig för att vara för dejting. För yngre målgrupper förekommer även utsattheten på sociala medier som Snapchat och Tiktok. Kommersiell sexuell exploatering sker på nätet på olika sätt – genom livesändningar exempelvis – men det handlar fortfarande om en verklig person som blir utsatt för exploatering bakom skärmen. Oftast sker den första kontakten via sidorna, men flyttar sedan över till andra plattformar och mobilappar. De sidor som framförallt framkommit i vår tidigare kartläggning är sex-tjejer.com och Rosa Sidan. Vanliga sugardejtingsidor är bland annat Sugardaters.com (se en mer utförlig lista längre fram i metodstödet).

Om målgruppen

Varje individ är unik och har olika anledningar och erfarenheter som bidragit till att de befinner sig i sexuell exploatering. En del av gruppen har blivit utsatta för trauma tidigare i livet, andra har tvingats in av någon annan, några har lurats in tex genom att bli kontaktade på sociala medier, några har känt att de inte har några andra alternativ, det kan handla om att de befinner sig i hemlöshet, att de är arbetslösa eller har ett missbruk. Ofta finns en stor komplexitet i utsattheten och flera

saker som bidrar till att det är svårt att lämna. Vissa är helt beroende av pengarna de får från exploateringen för att klara av sig vardag, andra tar inte ens emot ersättningen. Många känner starka skuld-, skam -och äckelkänslor mot sig själva. Vissa känner inte att de är värda att få hjälp. Den utsatta kan vara vem som helst oavsett kön eller könsidentitet, däremot vet vi att den största delen av gruppen är kvinnor och tjejer. Utsattheten kan pågå oavsett ålder och oavsett vilken stad eller ort som man befinner sig i.

Experter som överlevt exploatering har uttryckt att de ofta känner att de "inte är någon". Det kan ha många betydelser, men ett exempel är att uppleva att ingen ser en, många hade kanske kunnat identifierats tidigare om omgivningen varit mer uppmärksam och faktiskt vågat ställa frågor.

Det är inte ovanligt att uppleva att det är en större risk att lämna utsattheten än att stanna i den och att målgruppen därför har utvecklat olika mekanismer för att skydda sig själv i utsattheten. Det kan till exempel handla om att inte uppge sitt riktiga namn i kontakten, att inte ha med sitt ansikte på bild i annonsen, att inte tillåta kyssar eller beröring i ansiktet av förövarna, att ha någon som man litar på som man kontaktar inför ett nytt möte för att hålla koll eller så kan det vara att uppge sig att bo i en större stad än vad personen faktiskt gör. Det är mycket vanligt att skriva att man är tillgänglig i en större stad i närheten av där man bor då det också ökar antalet kontakter man kan få. Allt detta gör det extra viktigt för oss som yrkesverksamma att i mötet med utsatta lägga ansvaret där det hör hemma, hos personerna som utnyttjar den utsatta.

Två målgrupper

Målgruppen utsatta i sexuell exploatering behöver delas upp i två, eftersom vi vet att förutsättningarna för stöd och hjälp ser olika ut. Det är en större del av ena gruppen som är utsatta för människohandel medan den andra gruppen i vissa fall har en hallick eller utsätts i exploateringen utan att någon tredje part är involverad, men som inte i lika stor utsträckning utsätts för människohandel. Det brukar benämnas som *den svenska gruppen* och *den utländska gruppen*. Med det menas personer som är födda i Sverige och personer som förts hit för att exploateras i Sverige. Gällande den svenska gruppen är det ofta så att de har bättre kunskap om vilka myndigheter som finns och har oftare någon form av sammanhang i Sverige utanför utsattheten. Den utländska gruppen är i de fall de förts hit av någon annan utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Vanliga ursprungsländer för människohandel är Rumänien, Ukraina och Nigeria.⁴ De individer som är från länder utanför EU, så kallade tredjelandsmedborgare, har helt andra förutsättningar för att vistas i Sverige. Bland annat har de som saknar uppehållstillstånd inte rätt till subventionerad vård. Dessa målgrupper skiljer sig också i utifrån hur vi får kontakt med dem på sidorna, när vi kan kontakta dem och vilka plattformar de befinner sig på. Detta är viktigt att ha med sig om det är så att verksamheten bestämmer sig för att arbeta mot båda dessa målgrupper.

Indikatorer på människohandel

Genom tidigare kartläggning och studier har dessa indikatorer på människohandel identifierats på sidorna:

- Att annonsen är skriven i tredje person
- Att bilderna i annonserna ser ut att vara tagna på samma hotellrum/plats för flera profiler
- Att telefonnumret är samma i flera annonser, eller att flera annonser har snarlika serielika telefonnummer, köpta vid samma tillfälle
- Att personen erbjuder "allt" i annonsen, inklusive oskyddat sex
- Att priset är lågt sett till vad som anses vanligt i Sverige
- Att personens annons är på exempelvis engelska, men att den utsatta vid kontakt på engelska inte behärskar språket
- Att personen inte är från Sverige
- Att personen syns med ansikte på bilderna i annonsen
- Att profiler byter geografisk position - därför att hallicker/människohandlaren har förflyttat den utsatta
- Att "köparen" i annonsen uppmanas att inte prata med säljaren vid mötet
- Att en annons som är skriven på svenska avslutas med en text att säljaren pratar engelska vid mötet
- Människohandeln döljs bakom BDSM, där det uttrycks i annonsen att en tredje part alltid är med vid träffar där "säljaren" t. ex. binds fast

Ofta identifieras flera indikatorer i kombination, men enbart en indikator kan räcka för misstanke om människohandel. Annonserna är utformade för att ge intryck av att det finns frivillighet, även fast så inte är fallet. Polisen arbetar i olika utsträckning redan med att identifiera offer för människohandel på sugardejting-/sexköpssidor. Inte alla har vanan av att titta efter dessa indikatorer, även om det kan vara relevant för samtliga aktörer som detta metodstöd vänder sig till. Flera av de verksamheter som arbetar uppsökande idag har identifierat att det finns ligor som har "telefonister" eller "administratörer" i hemlandet som bokar in möten och hänvisar köparna till platsen där övergreppet ska ske. Om samtalet får pågå en liten stund brukar det framgå genom att personen uppger adress och en prislista och inte är intresserad av annan kontakt. Människohandel är vanligt både bland personer födda utomlands och förts hit, men även bland personer som är födda i Sverige. Man kan bli utsatt för människohandel av någon nära anhörig, som en partner eller förälder.

Vad kan du göra vid misstanke om människohandel?

- Polisanmälan
Det är bra om ni som inte arbetar som eller nära poliser har en tydlig formulering att alltid skicka med när ni gör anmälan, om vilka ni är, vad ni jobbar med och varför ni gör uppsökande arbete, för att minska risken att polisen undrar över varför ni har denna information.
- Anonymt tips till polisen
<https://polisen.se/om-polisen/kontakt/tipsa-polisen/>
Bland bilagorna metodstödet kan ni se exempel på en formulering av ett tips.⁵
- Kontakta kontaktperson inom samverkansgruppen och informera om misstanken.

Det efterfrågas tydliga riktlinjer för polisanmälan eller tips vad gäller misstanke om människohandel. Därför är det bra att ha en färdig text om er verksamhet att alltid skicka med när ni lämnar in tips eller gör en polisanmälan, för att tydliggöra vilka ni är. Vissa verksamheter (bland annat Mikamottagningen) har socialsekreterare som arbetar uppsökande tillsammans med polis och de kan därmed ge tips direkt till polisen vid misstanke.

Sexuell exploatering av barn

Vissa verksamheter vänder sig till unga som är utsatta i sexuell exploatering, vilket kan inkludera den under 18 år, alltså barn. Det kan även hända att ni oavsett kommer i kontakt med barn i ert uppsökande arbete, då behöver ni ha förkunskap om vad ni måste eller bör göra med informationen om att ett barn är utsatt.

När du misstänker att ett brott sker mot ett barn så bör en polisanmälan göras, så länge det är i linje med barnets bästa. Det går även att likt vid misstanke om människohandel skicka in ett tips till polisen. Sexuell exploatering av barn kan handla om olika brott beroende på hur gammalt barnet är och vilken form av exploatering det handlar om.

- Sexuella övergrepp (att utnyttja barn under 15 år genom att erbjuda ersättning för sexuell handling faller i Sverige under brottsrubriceringen sexuellt övergrepp mot barn alternativt våldtäkt mot barn)
- Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling
- Människohandel med barn för sexuella ändamål
- Dokumenterade sexuella övergrepp av barn (barnpornografibrott).⁶

Att göra orosanmälan

Det kan kännas svårt att göra en orosanmälan, det kan vara för att man aldrig gjort det tidigare, för att man är orolig för vad som kommer att hända barnet eller att man är orolig för hur barnet kommer att agera. Ett tips är att vara transparent med barnet ifrån början om att man kommer att behöva göra en orosanmälan utifrån det som barnet beskriver, men att barnet kan få läsa igenom anmälan om den vill. Barnet måste få komma till tals i alla processer som berör barnet.

Orosanmälan bör göras i skriftligt format men det finns inga formella krav. Beskriv vilket barn det handlar om, vad du identifierat och din oro för barnet. Konkret och detaljerad information är hjälpsam för socialtjänsten. Anmälan ska skickas till socialtjänst i den kommun som barnet bor.⁷

Plattformer och webbsidor

Idag finns det många olika sidor där de som är utsatta befinner sig, både sugardejtingsidor och sexköpsidor (så kallade eskortsidor). Vi särskiljer dessa sidor i materialet för att det fungerar olika att arbeta uppsökande på dem, men vill förtydliga att oavsett digital plattform så är detta inget annat än digitala bordeller, dvs. plattformar på nätet vars syfte är att främja, facilitera och möjliggöra sexköpsbrottslighet. Som framgick i Plattformens tidigare kartläggning är det vanligt för den yngre målgruppen att utsattheten börjar på en annan plattform innan de senare hittar till sugardejtingsidorna. På flera av sidorna finns också betalväggar där det pågår ytterligare exploatering och där saknas idag möjlighet för många aktörer som arbetar uppsökande att komma åt och nå de utsatta. Det som också framgår är att de utsatta byter plattformar med tiden och något som redan går att se är att kontakterna flyttas mer och mer till sociala medier. Plattformar där det blivit vanligare att

exploateras är appar som Tinder, Tiktok och Snapchat. Vilka/vilken plattform som just er verksamhet ska arbeta uppsökande på behöver ni ta beslut om internt. Även om det finns större svårigheter att nå målgruppen på vissa sidor så betyder inte det att det är förgäves att försöka få kontakt på dessa. Innan ni påbörjar ert uppsökande arbete: se över vilka plattformar just er målgrupp finns på. Det kan vara utifrån stad, utifrån om det är den svenska eller utländska gruppen eller andra faktorer som vad ni vill specialisera er på.

Några av sidorna som finns idag (både sugardejting och sexköpssidor):

- sex-tjejer.com
- rosasidan.ws
- rosasidan.nu
- sugardaters.com
- sugardate.se
- hittakarlek.se
- seeking.com
- whatsyourprice.com
- ashleymadison.com
- sugardaddymeet.com
- millionairematch.com
- millionairemate.com
- sugardaddy.com
- sugardaddie.com

En annan sida av prostitutionen

Onlyfans är en betalplattform där man skapar en profil som är låst och där personer blir prenumeranter på profilerna för att få tillgång till dem. De som skapar profilerna sätter själva priset för att bli prenumerant på deras konton. De allra flesta med profiler på Onlyfans skapar pornografiskt material. Även detta är en plattform där främst kvinnor och flickor exploateras. Skillnaden är att de inte träffar förövaren "på riktigt" utan det kan handla om att sända live när de blir utsatta för övergrepp av män eller gör saker på sig själva utifrån önskemål från männen (återigen så har förövaren kontrollen över situationen). Gränser förskjuts och tron på att de har kontroll över vad de visar på plattformen förändras. Även på denna plattform vet vi att personer utsätts för människohandel. Vi saknar idag information om det finns någon verksamhet som bedriver uppsökande arbete på Onlyfans.

Sammanfattning av hur utsattheten ser ut

Det finns många sätt att beskriva utsattheten på.

Våldsutsattheten går att identifiera på många webbsidor, men även i sociala medier. Den är komplex och ser olika ut för varje individ. De kan ha blivit utsatta för trauma tidigare i livet, ha tvingats in av någon annan, ha känt att de inte har några andra alternativ, det kan handla om att de befinner sig i hemlöshet eller missbruk.

Målgruppen delas upp i två: de som är födda i Sverige och de som har tvingats eller lurats hit för att exploateras.

Det finns ett antal indikatorer på människohandel som är viktiga att vara uppmärksamma på i arbetet med utsatta. En indikator kan vara tillräckligt för misstanke om människohandel. Vid misstanke om människohandel rekommenderas att antingen göra en polisanmälan, skicka in tips till polisen eller att kontakta ansvarig inom er samverkansgrupp.

Hur ser det uppsökande arbetet ut idag?

Samhällsfunktioner som arbetar uppsökande som vi varit i kontakt med:

- Polis
- Regionkoordinatorer
- Mikamottagning
- Evonhuset
- Civilsamhället

Verksamheternas arbete

Detta nedan är en redogörelse för de verksamheter som vi varit i kontakt med om hur de arbetar. Det är några exempel för att öka förståelsen för hur det uppsökande arbetet kan se ut men också tips på hur man kan gå tillväga. Kom dock ihåg att tillvägagångssättet kan variera. Inte alla delar kommer vara aktuella för alla som tar del av metodstödet.

Polisens uppgift är att upptäcka och lagföra (människohandel, köp av sexuell tjänst och koppleri). Idag arbetar inte polisen utifrån någon speciell metod för att identifiera offer för människohandel innan de åker ut för att göra en insats, men det använder sig av liknande indikatorer som kommer att listas längre ner i detta material.

Polisen kontaktar personen i annonsen för att få en adress och sedan åka ut och spana på adressen för att ta en sexköpare eller en hallick på bar gärning. Polisen vill identifiera människohandel eller koppleri och lagföra personer som köper sexuella tjänster. Indikatorerna på människohandel är viktiga i arbetet med identifiering av utsatta för människohandel för sexuella ändamål.

Regionkoordinatorerna informerar om vilket stöd som går att få och är trygga personer med traumamedvetenhet och hjälper personen med behov och rättigheter.

Regionkoordinatorerna är avgörande för ett traumamedvetet bemötande av målgruppen. De blir ofta inkopplade i arbetet med målgruppen om en person identifieras som ett offer för människohandel och de kan bidra med en trygghet och en stabilitet och med den utsattas behov i första rummet. Det händer att de medverkar vid polisens insatser. De hjälper till att säkerställa att personen får stöd och skydd efter att ha identifierats. De hjälper till att vara en sammanförande länk mellan olika aktörer som den enskilda behöver stöd ifrån. Genom att regionkoordinatorerna ger ett gott bemötande skapar det möjlighet för personerna de möter att känna sig trygga och även sprida information vidare om att regionkoordinatorerna finns och att de är ett bra stöd att vända sig till. Regionkoordinatorerna gör även i vissa fall eget uppsökande arbete online.

Mikamottagningen och **Evonhuset** medverkar vid polisens insatser som en del i sitt arbete. De informerar om sin verksamhet och öppnar för möjligheten att få stöd och behandling hos dem. Ett tips är att också ha en webbsida att hänvisa till, så att personen som ni kontaktar har möjlighet att i lugn och ro söka upp och läsa på om stödet.

Mikamottagningen, Evonhuset och civilsamhället arbetar på många sätt likt varandra, med vissa skillnader och inte med samma flexibilitet.

Samtliga verksamheter skapar konton på sidorna (sexköpssidor eller sugardejtingsidor) och tar kontakt med personer där. Hur kontakten tas kan dock se olika ut; att skriva på en annons på sidan (chatta), ta initial kontakt på plattformen och sedan gå över till att skriva på annan plattform (t ex KiK), eller genom att skicka SMS till telefonnumret i annonsen. Mikamottagningen har socialsekreterare som arbetar nära polis liksom regionkoordinatorer, vilket gör att det redan finns ett etablerat samarbete här, vilket är mer sällsynt mellan civilsamhället och myndigheter som polisen.

En sak som skiljer sig mellan verksamheter är åldersgränsen för det stöd de erbjuder. Vissa civilsamhällsorganisationer erbjuder stöd till personer under 18 år, medan Mikamottagningens stöd är från 18 år och uppåt. Beroende på vilken åldersgräns man sätter för sitt uppsökande arbete, men även vilka man möter i sin verksamhet, kan det krävas ett barnperspektiv på arbetet (se avsnittet om sexuell exploatering av barn).

Civilsamhället bidrar bland annat till polisens arbete genom att vara särskilt uppmärksamma på om personer i annonserna kan vara minderåriga och lämna tips, eller genom att delta som socialt stödjande aktör vid polisinsatser. Civilsamhället agerar som förstärkning till samhällets övriga insatser, och utifrån sitt eget unika aktörskap. Civilsamhällets specialiserade verksamheter erbjuder lågröskelstöd för den som inte vill eller vågar ha kontakt med en myndighet, även socialtjänsten. De erbjuder ofta ett brett utformat stöd, vilket öppnar för möjligheten att nå fler då vi vet att det kan vara de små sakerna som är avgörande för att bygga tillit. Det finns också en unik möjlighet att knyta kontakt och stödja målgruppen, och att agera snabbare och mer flexibelt än många myndighetsaktörer kan. Civilsamhällets aktörer som är specialiserade på målgruppen bör därför vara en självklar del i en samverkan, men samtidigt värna om sin unika roll. Civilsamhället har möjlighet att stå bredvid den utsatta i flera steg i ledet; både vid identifiering, stöd och i vissa fall även behandling. Flera av

civilsamhällets verksamheter erbjuder också anonymt stöd, vilket kan vara avgörande för att ta en första kontakt med en stödverksamhet. Att som myndighet skapa en god kontakt och samarbete med sin lokala civilsamhällsorganisation (det behöver inte vara en verksamhet som specifikt arbetar uppsökande mot målgruppen) kan vara mycket värdefullt då det ofta krävs ett mycket omfattande stöd till denna målgrupp.

Civilsamhället informerar i det uppsökande arbetet om sina verksamheter och vilket typ av stöd som går att få. De ideella verksamheter som arbetar uppsökande mot en yngre målgrupp arbetar främst i sociala medier genom att kolla igenom plattformarna och kontakta personer där de ser indikationer på att de är utsatta för sexuell exploatering. De använder sig av något de själva beskriver som "bakåtvänt" uppsökande arbete genom att de anordnar frågestunder på sociala medier där individer som följer dem får ställa frågor, få svar på dessa och sedan kan kontakta verksamheten efteråt om de har ytterligare frågor eller vill ha stöd. Det beskrivs som att arbetet är både förebyggande och stödjande på samma gång, vilket har fungerat väl.

Socialtjänsten som uppsökande aktör

Med detta metodstöd vill vi skapa förutsättningar för att verksamheter och myndigheter som idag inte arbetar uppsökande ska vilja och känna att de kan göra det. En aktör som flera av våra kontakter lyft som viktig i detta är socialtjänsten.

Vi genomförde under hösten 2024 en enkätundersökning som skickades ut till alla Sveriges kommuner gällande deras arbete med målgruppen utsatta i sexuell exploatering. Vi fick svar från 104 av våra 292 kommuner. Det som enkäten tydligt visade var att en majoritet av kommunerna inte har riktlinjer för arbetet riktat till målgruppen

utsatta i sexuell exploatering.⁸ 63 av de 104 kommuner som besvarade enkäten uppgav att de hade stöd till målgruppen i någon form i sin egen kommun.⁹ Det som dock framgick i enkäten var att detta stöd är "individpassade insatser" vilket ofta innebär att de inte har specialiserad kunskap om målgruppen eller hur de ska stötta den, men att de beviljar insatser när de möter dem. Metodstödet kan användas som en grund för att just er kommun ska kunna börja arbeta uppsökande och få mer specialiserad kunskap om målgruppen.

Endast 12 kommuner i vår enkät uppger att de själva arbetar uppsökande mot målgruppen.¹⁰ Vissa uppger i kommentarer att de kan följa med vid polisens insatser i vissa fall, men att det inte sker med regelbundenhet i deras verksamhet. Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) ingår det i kommuners och regioners arbete med kvinnofrid att också inkludera prostitution och människohandel för sexuella ändamål.¹¹ Trots detta finns ingen information på deras webbplats om hur man bör arbeta med denna målgrupp eller hur utsattheten kan se ut.¹² I kommuners arbete ingår att arbeta våldsförebyggande. Att arbeta med uppsökande arbete kan vara en del i detta. Delvis genom att det ger mer kunskap om målgruppen för att kunna identifiera fler i olika sammanhang och dels genom att fånga upp personer i ett tidigare skede.

⁸ Drygt 60 % av de svarande uppgav att de inte har riktlinjer mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

⁹ Se statistik från enkäten i bilagor.

¹⁰ Se bilagor.

¹¹ Sveriges kommuner och regioner, Kvinnofrid.

¹² Sveriges kommuner och regioner, Social omsorg.

De verksamheter inom civilsamhället som idag arbetar uppsökande online är:

- Novahuset (Linköping), riktar sig till unga ca 10-20 år
- Alltid sedd (Stockholm), riktar sig till unga 12-20 år
- Noomi, Hela människan Malmö, riktar sig till vuxna
- Frälsningsarmén i Helsingborg, riktar sig till vuxna

Tillvägagångssätt

Ta gärna en titt i närområdet där ni är verksamma om det finns andra aktörer som arbetar uppsökande i någon form gentemot målgruppen. Ta stöd i varandra och se var just er verksamhet kan bidra. Ha inte för höga ambitioner till en början och tänk inte att ni ska kunna finnas på alla plattformar. Det är viktigt att avgränsa sig. Att skapa rutiner och arbeta uppsökande är ett stort steg, ni kommer inte kunna hjälpa alla och inte heller säkra upp alla behov. Innan ni påbörjar ert uppsökande arbete är det viktigt att ni identifierar ert syfte och mål. Det viktiga är att ni har tydliga ramar för just ert arbete. Verksamheter har olika möjlighet utifrån om man är myndighet eller civilsamhälle, vilket kommer skapa naturliga avgränsningar för arbetet.

Hur börjar vi?

Fundera över vad syftet är, är det att sprida information om er verksamhet? Är det att identifiera fler och försöka få dem till stöd och skydd? Är det att lagföra personer som begått brott? Detta behöver formuleras och göras tydligt för alla inom verksamheten som ska vara en del av det uppsökande arbetet. Det kommer också hjälpa er i att

avgränsa vilka plattformar ni ska arbeta på och i vilken utsträckning.

I Sverige har verksamheter som idag arbetar uppsökande online testat att både ringa, skicka SMS och att skriva direkt på annonser. I uppsökande arbete som gjorts i andra länder (bland annat i Kanada) har man testat att skicka SMS till telefonnumren som är angivna i annonserna, vilket har varit effektivt. Delvis utifrån att de då gett ut sina egna telefonnummer så att de utsatta har möjlighet att ta kontakt om de skulle vilja i framtiden. Det har även fungerat bra i Sverige för att det går att se vilka som inte vill bli kontaktade på ett enkelt sätt. Däremot är det mindre bra ur ett sekretessperspektiv. Det försvårar också möjligheten att veta om det är personen själv man pratar med eller exempelvis en hallick. Att ringa på annonser gör att ni lättare kan identifiera om ni pratar med personen själv eller om det är någon annan, men det kan kännas mer avskräckande för den utsatta och göra det svårare att nå fram.

De flesta arbetar uppsökande någon dag eller kväll varje vecka. Annonserna på sidorna är aktiva varierande tider på dygnet, beroende på om det är den svenska eller utländska gruppen, men även vilken plattform de är aktiva på. Den utländska gruppen är mest aktiv under kvällar och den svenska gruppen kan vara aktiv under dagarna. På sugardejtingsidorna kan annonserna vara aktiva under större delar av dygnet. Ta gärna kontakt med andra verksamheter som arbetar uppsökande innan ni påbörjar ert arbete, för att få inspiration om vilka plattformar och vilket tillvägagångssätt ni ska ha. Det också för att ni inte ska göra dubbelarbete och riskera att flera verksamheter får kontakt med samma personer som därmed kan känna sig påhoppad. Det kan skapa ytterligare känslor av att inte vilja ha hjälp. Avsätt också tid till att se över vilka som arbetar uppsökande i någon form i ert närområde i dagsläget. Även det kan påverka hur ert framtida arbete kommer att se ut. Ta gärna kontakt med dessa verksamheter för att informera om att även ni kommer att börja arbeta uppsökande, för att också kunna ta stöd av varandra.

Hur sidorna fungerar

Att skapa konton på de olika hemsidorna är oftast gratis, det kan däremot tillkomma kostnader när man ska skriva till profiler. På vissa plattformar (bland annat sugaraters.com) behöver ni lägga upp en profilbild för att kunna se andras. Flera sidor kräver också att detta är ansiktsbilder. Det går att skaffa premiummedlemskap på sidorna vilket gör det möjligt att ha en anonym profil, detta är dock något man behöver betala för. De flesta sidorna har en granskningsprocess innan en profil godkänns, ofta skött av en AI. På flera av webbsidorna finns en flik med "vanliga frågor" eller "FAQ" där ni kan läsa en del om hur saker fungerar på sidorna innan ni skapar kontot.

De verksamheter som arbetar uppsökande på sidorna idag har döpt sina konton till sin verksamhets namn. Börja med att skapa en profil på den plattform som ni vill arbeta uppsökande på och använda er verksamhets namn som profilnamn. Det ser olika ut om kontakten tas via sexköpssidor och/eller sugardejtingsidor. De som arbetar uppsökande har identifierat att det kan vara svårare att arbeta uppsökande på sugardejtingsidor då verksamheternas konton stängs ner med hänvisning till att "det inte förekommer prostitution" på sidorna. Mycket är också bakom betalväggar vilket försvårar arbetet. Bland annat är det flera sidor som enbart tillåter att man har konversationer med andra profiler om båda har premiumkonton, vilket kostar pengar. Det kan även vara så att det krävs premiumkonto för att kunna se hela profiler. Hur ni väljer att hantera detta kommer vara olika beroende på vilken aktör ni är och vilka regler ni har internt. Det kan krävas att ni behöver starta nya konton om något stängs ned. Om detta skapar svårigheter för er finns också alternativ att inte använda verksamheternas namn när ni startar kontona, detta är såklart en etisk fråga, men kan öppna för möjligheten att få finnas på sidorna längre om det inte är så att de utsatta själva rapporterar ert konto.

Viktigt vid första kontakten

För att undvika missförstånd som kan påverka tilliten värdefullt att tidigt berätta vilka ni är, vad syftet med kontakten är och sedan berätta vilken typ av stöd ni erbjuder om eller när personen ger intryck av att vilja fortsätta konversationen. En del skickar information om sin verksamhet med länk direkt till sin webbplats. Vissa avvaktar med information och skickar några meddelanden fram och tillbaka för att kunna avgöra om personen de fått kontakt med är den riktiga personen i annonsen eller inte. Det märks ofta om man snabbt får en adress, vad som erbjuds utifrån prislista ofta också med erbjudande om vad sexet kostar utan kondom (indikatorer på att det är någon annan du pratar med) eller om ni istället får respons med fler frågor om vad ni är intresserade av.

Formuleringarna ni skickar om er verksamhet och stöd behöver vara neutrala, eftersom vi inte vet personens egen uppfattning om de vill lämna utsattheten. Förslag på formulering i det första meddelandet hittar ni i bilagor.¹³ Var tydligt i kontakten med vilken typ av stöd ni erbjuder, så att de utsatta vet vad de kan förvänta sig. Vissa erbjuder stöd på plats i en viss region/ort, medan andra även erbjuder exempelvis digitalt stöd nationellt eller insatser som kan handla om banala saker som en ny jacka. I den mån det är möjligt kan det vara bra att ha kontakt med personerna under en tid i de fall de verkar intresserade av att eventuellt få stöd längre fram.

Inte alla som blir kontaktade är redo att söka stöd och kan då uppge att de inte vill bli kontaktade igen. Verksamheterna har olika tillvägagångssätt för att hantera detta, men avvaktar oavsett innan ytterligare kontakt. Vissa dokumenterar profilernas namn och sparar detta i sex månader för att sedan radera det. Profilerna är i princip aldrig deras riktiga namn, vilket gör att det inte är personuppgifter som sparas. Andra sparar tidigare sms-konversationen. Om möjlighet finns, fråga

om personen samtycker till att ni behåller uppgifter om dem (det kan t ex vara i syfte att inte kontakta igen).

Att ta kontakt med personen igen efter en bestämd tid kan vara en bra strategi då risken finns att de glömt bort informationen som delgetts och att inställningen till att få stöd kan ha förändrats. Detta behöver dock göras på ett respektfullt sätt utan att sätta press på personen. Genom att verksamheten informerar brett och finns tillgänglig på så många plattformar som möjligt skapar det också möjlighet för de utsatta att själva kunna sprida information mellan varandra om vilket stöd som finns att få.

Riktlinjer, samverkan och rutiner

Säkerhets- och riskbedömning

Dessa rutiner är relevant för aktörer som inte är polis, men som kan vara i behov av polisens insatser om något skulle uppstå. Vid uppsökande arbete kan det uppstå situationer som kan utgöra en fara både för den som verksamheten kontaktar, för den som arbetar uppsökande och för verksamheten i stort. I de fall verksamheten endast skickar information om vilka de är, behövs inte alltid säkerhetsrutiner. Dock är det viktigt om det upprättas en mer långvarig kontakt. Om personen är kontrollerad av en hallick eller människohandlare kan detta innebära en fara för personen och för verksamheten.

Innan ni påbörjar ert uppsökande arbete kan det vara bra att informera polisen, både region- och kommunpolis där ni befinner er. För att kunna etablera en samverkan och för att enkelt kunna ta kontakt i en otrygg situation och att kunna skicka in tips.

Efter ett fysiskt möte med en utsatt är det viktigt att också fråga personen om dennes säkerhet. En bra fråga att ställa kan vara *"Är du säker när du går härifrån?"*. Det kan finnas stora risker med utsattheten generellt, men framförallt om personen är kontrollerad av någon annan. Om personen ger indikationer på att den inte är säker, fråga då *"vad vill du att vi gör kring att du inte är säker?"*. Det kan tex handla om att ringa polis eller att ringa till socialjouren.

Lyssna på magkänslan, om en situation inte känns bra så är den antagligen inte det. Det är inte fel att lämna en situation om det inte känns bra, tex att avsluta ett möte, samtal eller en sms-kontakt. Det är

viktigt att i det fall det något skulle hända, att detta dokumenteras och utvärderas vid behov. Det mycket viktigt att respektive verksamhet har säkerhetsrutiner för att hantera detta. Innan ni påbörjar det uppsökande arbetet fundera över var dina egna gränser går och vad som får dig att känna dig otrygg.

Exempel på risker:

- Vi utsätter personen vi kontaktar för fara genom att en hallick eller människohandlare ser att vi kontaktat personen
- Personen försöker att ta kontakt med oss och blir då påkommen av sin hallick/människohandlare och blir utsatt för våld och/eller hot
- Vi utsätter oss själva för fara genom att informera om vilka vi är, så att människohandlaren eller hallickerna kan söka upp oss

Skapa rutiner för hur er verksamhet ska agera om detta uppstår. Diskutera vem som är ansvarig och som ska kontaktas om det uppstår en hotfull situation. Informera gärna polis om att ni arbetar uppsökande, så att de vid en hotfull situation på ett mer effektivt sätt kan vara till hjälp för att de har kunskap om hur ni arbetar.

Uppge inte ditt eget namn i kontakt, framförallt inte om du har ett ovanligt namn. Uppge aldrig ditt efternamn. Använd enbart telefoner som är kopplade till verksamheten. Samtliga i verksamheten (i det fall det inte är en myndighetsaktör som redan omfattas av sekretess) bör fylla i ett sekretessavtal där det framgår saker som att; inte avslöja sidor vi arbetar på, kontaktuppgifter till någon ni kontaktat eller att använda telefoner/ha kontakt med stödsökande på offentlig plats och genom offentligt nätverk. I arbetet på sidorna är en rekommendation

att verksamheten har en VPN/krypteringstjänst.¹⁴ Inför fysiska möten är det viktigt att göra säkerhetsbedömningar, på egen hand i verksamheten men också tillsammans med personen ni ska träffa. Kartlägg risker och hot tillsammans med den stödsökande, försök då att identifiera sätt att ha kontakt utan att hallicken/människohandlaren får vetskap om det. Använd överfallslarm, om det är något som ni har i er verksamhet. Vid fysiska möten är det extra viktigt att alltid gå två och två. Stäng av platstjänster på din telefon. I det fall ni är en verksamhet med hemlig adress, uppge inte adressen vid det första mötet. Det är viktigt att ni har rutiner och är förberedda för att personen ni möter kan vara påverkad av något preparat och att ni då har en plan för hur ni ska agera.

Nationella riktlinjer

Genom att skapa gemensamma ramar för det uppsökande arbetet online kan vi säkerställa att samtliga verksamheter arbetar för att nå så många som möjligt och på bästa möjliga sätt. I arbetet med metodmaterialet har experterna sammanställt vad de anser bör vara med i riktlinjerna. En viktig del är att tydliggöra vad respektive verksamhets syfte är och hur ni arbetar så att ni får god kunskap om varandra. Genom att ha kontakt med varandra får ni kunskap om vilka plattformar det saknas närvaro på och i vilka ärenden ni kan ta stöd av andra verksamheter och myndigheter. En viktig del är också att det framgår för de som är utsatta var för stöd just er verksamhet erbjuder. Det har uppstått förvirring kring detta då civilsamhället och regionkoordinatorer blandats ihop, framförallt vid fysiska möten där utsatta har identifierats.

Det är viktigt att samtliga verksamheter som arbetar uppsökande online har riktlinjer och rutiner för hur arbetet ska genomföras. Att ta hjälp av varandra för att skapa dessa rutiner kan vara bra i de fall det är första gången ni arbetar uppsökande. Det bör även finnas ett dokument för hänvisning till andra verksamheter i de fall de uppstår situationer med de utsatta där er verksamhet inte kan tillgodose dessa behov.

Samverkan

Samverkan handlar både om samverkan inom respektive aktörsområde, men även mellan myndigheter och organisationer. Civilsamhället efterfrågar i vår kartläggning samverkan med samtliga relevanta myndighetsaktörer. För att kunna informera varandra om trender som syns, saker som fungerar och vad som behöver förändras. Ni får också kunskap om hur andra arbetar, vilken av målgrupperna de arbetar mot, vart det finns brister och var det behövs mer insatser. På så sätt kan stödet utvecklas och bli så allomfattande som möjligt. Dessutom får ni bättre kunskap om var ni kan vända er lokalt i det fall ni inte t.ex. kan inom er roll fördela insatser till utsatta. Det finns idag exempel där kommuner har gett socialtjänsten i uppdrag att vara case managers – dessa socialsekreterare följer med den utsatta till olika möten och insatser för att underlätta för personen. Detta är ett gott exempel som skulle kunna användas i samverkan mellan samtliga av metodstödet aktörer.

Tidigare har uppfattningen funnits att inte alla myndighetsaktörer sett det som hjälpsamt att även civilsamhället arbetar med frågan. Flera myndighetsaktörer har resursbrist och kan inte stötta upp i det uppsökande arbetet till den grad som de önskar. Därför är samverkan med andra aktörer ett otroligt viktigt och bra sätt att hantera detta. Då finns möjlighet att kliva in och säkerställa att arbetet blir en befäst del i verksamheten och långsiktigt. För att samverkan ska fungera så

¹⁴ VPN (virtuellt privat nätverk) upprättar en digital anslutning mellan din dator och en fjärrserver som ägs av en VPN-leverantör, vilket skapar en tunnel som krypterar dina personliga data, maskerar din IP-adress och låter dig kringgå webbplatsblock och brandväggar på Internet. Det bidrar till att arbetet ni gör online blir säkrare och mer privata.

krävs att samtliga aktörer som inkluderas är överens om omfattningen av utsattheten och den problematik det innebär. Utan detta finns risk att aktörer lämnar samarbetet för att de inte ser behov eller bedömer att det inte är något de kan lägga tid och resurser på. Genom att se vilka styrkor respektive aktör har, går det lättare att identifiera vad just er verksamhet kan bidra med i samverkan. Genom samverkan har vi möjlighet att sänka tröskeln för den som känner sig redo att söka stöd. Det ska vid kontakt med vilken av verksamheterna som helst i närområdet, finnas kunskap och genom samverkan kan vi hänvisa vidare utan att personen ska behöva känna sig avvisad eller bortglömd. Det är ett faktum att sekretess ofta är ett hinder för myndighetssamverkan, men vi vill uppmana er att försöka se andra möjligheter. Samverkan handlar på många sätt om utsattheten i stort, och behöver inte alltid handla om individen.

Det finns goda exempel i landet där det fungerar. Att samverka på en mer lokal nivå - inom ett län, en region eller kommun - kan ofta vara fördelaktigt. Men det är också viktigt att kunna samverka inom kommuner i landet, då det ofta är fördelaktigt att stödet kan ges i närområdet. Verksamheterna stöter också oftare på varandra och har bättre kännedom om varandra. Genom samverkan kan ni som aktörer även samla gemensam statistik för att kunna se om samverkan gett effekt och hur många utsatta ni lyckats nå fram och ge stöd till genom samverkan.

För att vi ska kunna motverka och lösa de utmaningar som ofta uppstår i detta arbete så krävs det utvecklad samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och civilsamhället. För en god samverkan behövs ömsesidig respekt, dialog och medskapande på lika villkor.¹⁵ Samtliga parter måste delta frivilligt och utifrån att alla ser ett behov av förbättring eller möjlighet till utveckling. Nationell samverkan för erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling behövs för att utveckla lösningar och modeller som kan provas systematiskt.¹⁶ Samtliga aktörer

¹⁵ Sveriges kommuner och regioner, u.å. Position paper. s.4

¹⁶ Ibid, s.8

som samverkar ska ha kunskap om hur de andra arbetar. Arbetet med samverkan är kontextbundet. Samtliga bör ha en gemensam bild om vad samverkan på området uppsökande arbete online ska innebära. Det krävs att det finns ett tydligt syfte med samverkan för att tex polisen ska kunna arbeta med och implementera det på samtliga nivåer.¹⁷ För bättre samverkan krävs att samtliga involverade anställda inom respektive verksamhet är införstådda med samarbetet och har möjlighet att kliva in och stötta vid behov. Det behöver finnas en tillit till samtliga verksamheters arbete. Ju mer etablerad samverkan blir, desto lättare kommer arbetet och processen att bli. Se varandras funktioner som komplement till varandra; där den enes resurser tar slut, tar den andres vid. Det är till fördel att verksamheterna har liknande arbetssätt så att de på ett lättare sätt kan överlappa och lämna över till varandra. För att det ska fungera behöver det finnas en tydlig arbetsform och arbetsfördelning.¹⁸

Helsingborg är en förebild och visar att samverkan på området prostitution och människohandel kan fungera bra i en kommunal kontext. Där finns god samverkan mellan polis, civilsamhället och socialtjänsten. Frälsningsarmén har tagit fram materialet "Stad för stad" där ni kan läsa om hur ni kan öka den lokala förmågan att förebygga, motverka och bekämpa människohandel och prostitution.¹⁹

Det behöver finnas gemensamma forum där samtliga aktörer kan mötas och utbyta kunskap och förståelse. Det kan krävas att verksamheterna utnämner processledare eller ansvarig som styr det samverkande arbetet så att det fortlöper långsiktigt. När aktörer delar information

¹⁷ Ibid, s.23

¹⁸ Ibid, s.50

¹⁹ <https://www.fralsningsarmen.se/vart-sociala-arbete/for-manniskor-i-utsatthet/manniskohandel/stad-for-stad/>

och kunskap med varandra så skapar de möjlighet till samverkan.²⁰ Att ha en nära och god samverkan med polis är något som lyfts i tidigare studier och riktlinjer för uppsökande arbete i andra länder.²¹ Något som kan skapa svårigheter för samverkan är sekretess som inte är gemensam mellan verksamheter. Dock behöver ni se möjligheter till att samverka utan att bryta sekretess.

²⁰ Myndigheten för Ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2021. S.30

²¹ https://eurotox.org/wp/wp-content/uploads/UK_Working-with-Sex-Workers-Outreach-2008.pdf

Allmänna tips

Arbeta aldrig ensam med det uppsökande arbetet. Det kan vara mycket krävande så ha någon med att dela tankar och känslor med. Det är ofta mycket jobbiga bilder att se och tufft att möta och det behöver finnas möjlighet att ventileras efteråt. Utan samtal, att få ventileras och få återhämtning finns risk för sekundärtraumatisering²², vilket man behöver vara vaksam på. Skapa rutiner för er specifika verksamhet kring hur arbetet ska läggas upp och fördelas mellan medarbetarna och att alla får möjlighet till stödsamtal och uppföljning.

Ta hjälp av varandra för att hitta nya sätt att identifiera utsattheten. Det måste finnas ett öppet klimat på arbetsplatsen så att alla kan prata om svårigheter de har ställts inför i mötet med de utsatta.

Att som yrkesverksam bära med sig ett maktperspektiv i sitt arbete när man arbetar med utsatta personer är viktigt. Beroende på din roll kan den uppfattas som auktoritär och avskräcka personen i mötet. Motsatt kan också uppstå, att personen du möter inte tar dig på allvar beroende på vilken roll du har. Ha detta mer er i ert dagliga arbete för att mötet med den utsatta ska bli så bra som möjligt.

För att kunna motverka och hjälpa de utsatta krävs att ni arbetar långsiktigt och finns närvarande på plattformarna kontinuerligt. Det krävs kontinuitet och ihärdighet för att också visa att frågan tas på allvar och för att bygga tillit hos målgruppen. Därför uppmanas inte nya verksamheter att "testa" uppsökande arbete utan målsättningen att det ska vara en långvarig insats.

²² Sekundärtraumatisering är en form av psykisk ohälsa som utvecklas hos vårdpersonal som utsätts för sekundär traumatisk stress, påfrestning på känslolivet, en akut sekundär stress, som uppstår hos människor som lever eller arbetar nära personer med svåra psykiska trauman.

Sammanfattning av det befintliga arbetet och behovet av tydliga rutiner

Polis och regionkoordinatorer samverkan i sitt uppsökande arbete. Detta genom att regionkoordinatorerna medverkar vid polisens insatser. I vissa fall gör regionkoordinatorerna eget uppsökande arbete. Även Mikamottagningar och Evonhuset medverkar ibland vid polisens insatser. Men de genomför även eget uppsökande arbete online. Civilsamhället bidrar till polisens arbete genom att lämna tips och i vissa fall vid behov även medverka vid polisens insatser. Civilsamhället har ett unikt aktörskap och kunskap som är centralt för arbetet med att möta målgruppen. Verksamheterna har olika tillvägagångsätt för att kontakta de utsatta på sidorna. Det kan ske både via telefon, SMS och genom att chatta på sidorna. De tydliggör tidigt i kontakten vilka de är och vad syftet med kontakten är. Polisen tar kontakt med individen i annonsen för att få information om vart hen befinner sig, de utger sig för att vara en man som vill "köpa sex", därefter åker de till platsen för att spana och kunna lagföra personer för köp av sexuell tjänst eller koppleri. Inte alla som blir kontaktade på sidorna är redo för att ta emot stöd, därför krävs rutiner för hur detta ska hanteras för att personen inte ska bli återkommande kontaktad och känna sig tvingad.

Ha säkerhetsrutiner och gör riskbedömningar inför kontakter med individer på sidorna. Vissa rutiner behövs för arbetet på sidorna (t ex att ha en VPN). Andra rutiner behövs för när

kontakten tas vidare och ett fysiskt möte bokas. Lyssna på din magkänsla om en kontakt inte känns bra och avsluta den då.

Samverkan behöver ske inom respektive aktörsområde men också mellan olika verksamheter inom samma region/geografiskt område. Genom samverkan minskar vi tröskeln för de som är redo att söka stöd genom att vi skapar en tydligare länk mellan verksamheter vilket gör att steget blir mindre att ta i del fall det behövs stöd från annan eller flera verksamheter. Era olika verksamheter bör ha god kunskap om hur andra aktörer arbetar. Samtliga parter deltar frivilligt och utifrån att alla ser ett behov av förbättring eller möjlighet till utveckling. Det behöver finnas gemensamma forum där alla aktörer kan mötas och där det finns möjlighet för kunskap och förståelse att utbytas.

Tips för samverkan:

- Börja litet, bjud in en aktör som ni tycker är viktig till ett möte om samverkan
- Be dem fundera över andra verksamheter att inkludera
- Boka möte i större grupp
- Sätt ramar för samverkan

Hur bemöter vi målgruppen?

Efter första mötet

Om en verksamhet får kontakt med någon som uppger sig vara redo för stöd och vill ha hjälp så bokas ett första möte in för att se över behov och kartlägga personens situation. Det kan vara per telefon, digitalt eller fysiskt. Flera verksamheter har säkerhetsåtgärder för det första mötet och bokar inte in ett möte på plats i sina lokaler utan möts på en offentlig plats. Det kan se olika ut vad personen är redo för, ibland kan det först behövas ett telefonsamtal för att bygga en tillräckligt trygg kontakt innan den är redo att boka ett fysiskt besök. Eftersom verksamheter erbjuder olika typer av stöd så kan möjligheterna att gå vidare se mycket olika ut. Till exempel kan det handla om att boka ett anonymt chatsamtal, att låta personen skriva av sig och berätta om vad man har varit med om utan att vilja ha mer stöd eller att komma till verksamheten för behandling.

Det är inte ovanligt att de utsatta avbokar det första mötet, det betyder inte att personen inte vill ha hjälp, det handlar ofta om att det är ett stort steg att ta hjälp. Ha flexibilitet i utformningen av det första mötet. Validera personen i att det är en vanlig reaktion och prata om vad ni kan göra för att det inte ska kännas lika svårt framåt. En annan sak att ha med sig är att inte alla vill lämna utsattheten, de kan ha andra mål. Därför behöver ni vara tillmötesgående och se personens behov i första hand då det också stärker förtroendet. En enkel fråga som *vad skulle du behöva?* kan vara nog så värdefull här.

I de fall det framgår att personen också behöver stöd från andra verksamheter och/eller sociala myndigheter är det bra att i den mån det är möjligt att ledsaga personen och vara till stöd i den vidare processen.

Detta kan underlätta då det ofta är väldigt krävande att sätta igång de olika processerna på vägen till att må bättre. Det är inte ovanligt att målgruppen blir dåligt bemött när de söker hjälp och att det kan uppstå svåra situationer. Då behöver ni stå kvar oavsett vad som händer i den andra verksamheten. Det kan kännas svårt att stötta någon som lever i stor utsatthet och instabilitet på grund av utsattheten. Detta bör dock inte avskräcka dig från att ge hjälp och stöd till den utsatta. Er insats kan mycket väl bidra till en ökad stabilitet i personens liv.

I arbetet med att identifiera sexuell exploatering är det nödvändigt att våga ställa frågorna och kunna ta hand om svaret. Det är ofta lättare att ställa frågor om ersättningen snarare än den sexuella handlingen. Även om personen inte uppfattar att den befinner sig i en utsatthet så betyder det inte att hen inte är i behov av stöd och hjälp. Belys styrkor hos personen, fokusera inte bara på hur utsatt den är. Därför kan det vara bra att ställa frågor om helt andra saker, som *"har du några intressen?"* eller *"har du någon familj/vänner/syskon?"*. Det kan hända att personen besvarar era frågor med viss irritation, det handlar ofta om att frågorna kommer för nära inpå och då kan ilska och irritation vara en försvarsmekanism mot det. Arbeta för att personen ska känna att den har ett värde, kontroll över sitt liv och sina möjligheter. När det gäller att ta emot svaret så handlar det främst om att ha tid att lyssna och ta emot berättelsen, att inte vika undan från det. Om ni inte hinner göra allt vid ett tillfälle, fortsätt på samma tema vid nästa besök. Efter att kontakten startats upp ordentligt kan det vara fint att fråga om framtiden och att inge hopp. Tex kan du fråga *"vad skulle du vilja göra med ditt liv om du fick drömma fritt?"*. Visa för personen att det finns en framtid och att den kan innehålla många olika saker. I slutet av mötena kan en bra rutin vara att ställa frågor som *"vad har du för plan resten av dagen?"*. Mötet kan väcka många svåra minnen vilket kan göra resten av dagen väldigt tung att ta sig igenom.

Ni behöver ha förståelse för att det är ett stort förtroende att ha fått tillgång till berättelsen och därför inte döma personen. Försök att inte utgå från tankar om att alla som befinner sig i sexuell exploatering vill sluta eller upplever sig göra det mot sin vilja. Det finns risk att detta ökar känslor av skam och skuld, eller att personen känner sig missförstådd. Detta påverkar förtroendet, vilket även egna känslor kan göra. Försök att inte heller visa uttryck för egen rädsla eller känslor av avsky (tex mot förövaren eller det som personen har blivit utsatt för). Vi behöver ha medkänsla samtidigt som vi är sakliga i mottagandet av berättelsen. Till en början kan det vara bra att använda liknande ord som den utsatta själv använder för att beskriva utsattheten. Undvik att vara moraliserande eller dömande. Att berätta om sexuell exploatering är ofta svårt. När personen valt att berätta för dig är det din uppgift att förvalta förtroendet du har fått. Försök därför att inte hänvisa personen vidare för snabbt på grund av att du tex känner att du inte har tillräcklig kompetens för att hjälpa till. Hänvisar du vidare för snabbt eller ger uttryck för att inte kunna ta emot berättelsen kan det göra att personen inte kommer vilja eller våga berätta igen. Fråga också gärna vad den utsatta själv skulle vilja ha för stöd och i vilken ände den vill börja. Det kan finnas flera utsattheter, men ingen orkar att ta tag i allt på en gång.

Det finns ett värde i att prata med den utsatta om känslor. Att hantera och lära sig om igen om sina känslor efter sexuellt trauma kan vara svårt då de ofta är väldigt avstängda på grund av traumat. För många tar det lång tid att hitta tillbaka till sina känslor.

Att som yrkesverksam ge uttryck för känslor inför det som den stödsökande berättar behöver inte nödvändigtvis vara fel; att visa att man blir ledsen eller upprörd när man får ta del av det den stödsökande berättar, kan, med rätt tajming, vara hjälpsamt.

Det som då behövs är att:

- 1) Sätta ord på vad det är som händer med dig, *"jag blir så ledsen att höra att du blivit utsatt för detta"* eller *"det gör mig upprörd att du inte fick den hjälp du efterfrågade"*.
- 2) Visa att man tar ansvar för sina egna känslor - om det blir för starka känslor hos dig som yrkesverksam finns annars risken att den utsatta backar och/eller inte vågar ge uttryck för sina känslor, för att den känner ansvar för vad behandlaren/vårdpersonalen ska känna då. Samtidigt kan ett visst mått av affektuttryck visa på medmänsklighet och fungera som en validering av allvaret i det den utsatta har utsatts för och att det inte är okej.

Bygga förtroende/traumamedvetet bemötande

De som idag arbetar uppsökande beskriver vikten av att kunna fånga upp personen efter kontakten, att kunna tillgodose behov och ge stöd. Som tidigare lyfts har de som är utsatta ofta upplevelsen av att myndighetspersoner inte tar dem på allvar eller att de kränker dem. Målet måste vara att denna uppfattning ska förändras genom att myndighetspersoner får specialiserad kunskap om sexuell exploatering och vad det innebär. Det finns risk att återtraumatisera personerna ni möter genom att ge ett bemötande med bristande förståelse för utsattheten. Genom ett gott bemötande kan ni bygga tillit och trygghet. Den utsatta behöver känna agens över sin egen situation, vilket innebär att om ni "tvingar" personen till hjälp kommer den känna viss skyldighet till att "presterar", att göra det som förväntas även om personen inte är redo att ta emot hjälpen. Den pressen ökar risken för att hen tappar tillit och inte kommer stanna, inte kommer vilja ha hjälp framöver eller helt enkelt må för dåligt för att kunna fortsätta ta emot stödet. Möter ni

personen flera gånger i ert arbete, fortsatt erbjuda stöd, men utan att pressa.

Berätta gärna om den svenska sexköpslagen som innebär att det är ett brott att köpa sex, men inte att utföra en sexuell handling mot någon form av ersättning, och att lagen finns till för att skydda de som utsätts för sexköp. Informationen kan fungera skuldreducerande eftersom man med hjälp av vår lagstiftning påvisar att den utsatta inte har gjort något fel, utan att det är sexköparen/hallicken/människohandlaren/kopplaren som gjort fel.

Grundläggande tips för bemötandet:

- Beskriva för personen att du är orolig
- Säga att du finns där om och när hen vill berätta mer
- Lyssna utan att ifrågasätta, pressa eller skuldbelägga
- Uppmuntra och hjälp personen att söka stöd²³
- Våga stå kvar och utforska mer även om det kan kännas läskigt för dig
- Fråga om personens känslor kring utsattheten
- Utgå inte från egna fördomar om målgruppen
- Lova inte saker du inte kan hålla

Att ställa fördjupande frågor om utsattheten

Du som yrkesverksam kan i din roll behöva, när utsattheten är identifierad, ställa frågor till en person som är utsatt i sexuell exploatering. När du gör det, så behöver du ha medvetenhet om att

personen som du står inför kan vara traumatiserad. Innan du ställer dina frågor behöver du ha klart för dig vad syftet är med att ställa frågorna. Ofta har vi en tydlig anledning till att vi ställer frågorna, men visa tydligt att du står på den utsattas sida. Med det menas att vår egen agenda inte får gå före den utsattas behov.

Det kommer inte vara möjligt att ställa alla frågor på en gång. Det är ofta bra att börja med en öppen fråga, som *"vill du berätta lite om hur det kommer sig att du är här idag?"*. Ge personen tid att besvara frågan utan att avbryta med följdfrågor. Om personen har svårt att sätta ord på det, ställ då mer avgränsade och konkreta frågor, som tex *"min kollega berättade att ni träffades i en situation där någon ringt till polisen, vill du berätta om det tillfället?"* eller *"förra veckan kom polisen till XX (plats) där du var, vill du berätta vad som hände då?"*.

Psykologiska responser

Många gånger är det möjligt att få information om detaljer som ni vill ha om ni inte sätter press på personen utan låter den tala fritt. Det kan vara svårt för en person som har fragmenterade minnesbilder av en händelse på grund av traumatisering, att ge en sammanhängande bild av vad det är som man har blivit utsatt för. Du behöver vara uppmärksam på hur personen reagerar på dina frågor. Om personen "stänger ner", eller ger ett intryck av att vara väldigt upprörd över något som sagts, så kan det vara en indikation på att det blivit för svårt för personen och att känslorna blivit för starka. Om personen berättar att den lider av dissociation eller att det är något som framgår i era samtal kan det vara bra att fråga personen om detta; *"hur vill du att vi gör om du skulle falla in i dissociation?"*. Inte alla kan svara på det, ni kan behöva testa olika tillvägagångssätt, men börja gärna med att ställa frågan.

Ibland pratar man om det så kallade toleransfönstret, när vi är innanför det kan vi hantera våra känslor, när påfrestningarna är för höga så hamnar man utanför det och kan inte länge kontrollera känslor och reaktioner. Personen hamnar då antingen i att stänga ner helt, att inte förmå komma i kontakt med någon känsla alls, eller att bli överväldigad av känslor som känns ohanterliga. När man har blivit utsatt för trauma och inte fått hjälp att bearbeta det, så är utrymmet för hur stora psykiska påfrestningar man kan hantera ganska litet. Toleransfönstret kan förändras och bli större eller mindre beroende på vad vi går igenom i livet.²⁴ För en del handlar det om starka minnesbilder från ett trauma som kan ta sig i uttryck genom att samma känslor som infann sig vid traumatiseringstillfället uppstår igen. Som yrkesverksam behöver du ge utrymme för pauser och vara tydlig med att det är den utsatta som styr samtalet, visa på agens hos personen. Det är viktigt att inte gå över personens gränser, eftersom det ofta är just vad som hänt vid tillfället/tillfällena när hen blivit traumatiserad. Ni behöver tillsammans arbeta för att personen ska kunna känna sig trygg nog att kunna återta sina gränser.

Hur vi människor reagerar på trauma kan se olika ut. Det finns fyra vanliga reaktionssätt: Reaktionen kan vara som starkast i början och avtar sedan över tid. Det kan vara en svagare reaktion till en början, men ju längre tid som går efter traumat så ökar reaktionen, nästan exponentiellt. Det kan också vara att ha en hög nivå av stress i kroppen under lång tid. Till sist finns det även en del som inte reagerar särskilt starkt på traumat alls. Hur en person reagerar beror på flera faktorer; så som arv, miljö, ålder och kön. Därför kommer personer som ni möter, som ofta har blivit utsatta för väldigt allvarliga saker, ändå reagera väldigt olika.

Kom ihåg att skam- och skuld-känslor ofta är det som driver på att de är kvar i utsattheten, det tar tid att bli av med. Var tydlig med varför vi ställer den typ av frågor som vi gör. Möt personen där den är, alla är inte

redo och har inte samma uppfattning av utsattheten som du har. Alla har inte möjligheten att sätta ord på sin egen utsatthet, det kan ta tid och ibland kan det behövas att vi som yrkesverksamma hjälper till med detta.

Ytterligare en anledning till att det är svårt att lämna sexuell exploatering kan handla om den bild man har av sig själv; det är vanligt att den som utsätts har en bild av sig själv som dålig, värdelös, att den inte förtjänar kärlek, eller att den "förtjänar att bli behandlad dåligt" på grund av olika anledningar som de byggt upp i sitt eget huvud. Genom att fortsätta utsättas för våld så upprätthålls den bilden. Det kan som utomstående vara svårt att förstå att det kan fungera på det här sättet, men alla människor söker sig ibland till situationer för att de är bekanta, snarare än för att de är bra för oss. Det är inte säkert att den stödsökande själv är medveten om att detta är en kvarhållande mekanism, men för dig som möter den utsatta kan det vara bra att vara medveten om detta, för att förstå hur svårt det faktiskt kan vara att lämna en situation som kan vara livsfarlig.

I mötet med en traumatiserad person bör du tänka på att:

- Skapa trygghet och bygg en god relation
- Var uppmärksam på personens känslor
- Visa att personen har möjligheter och val
- Samarbeta
- Stärka personen
- Hjälpa personen att hantera svåra känslor

Det krävs förståelse, acceptans och tolerans för personens känslor och reaktioner. Även vid god kontakt, håll gränser och bibehåll er professionella roll, bli inte vän med personen då det kan göra det svårt

att upprätthålla en professionell relation och ge det stöd som behövs. Det är lätt att i mötet låta den utsattas känslor projiceras på oss själva, men vi behöver hålla ordning på vad som är deras och våra egna känslor. Det kräver god självkänedom och självinsikt - vad är det som jag känner och vad är det personen framför mig ger uttryck för? Vi kan vara till hjälp för den utsatta genom att sätta ord på personens känslor. Tex genom att säga *"jag ser att det är många starka känslor som väcks i dig samtidigt just nu, vill du att vi tar en paus och andas tillsammans?"* eller *"jag uppfattar det som att det blev lite för mycket för dig nu, ska vi ta en paus och du får dricka lite vatten?"*.

Försök förstå personen utifrån vad den har upplevt och inte utifrån våra fördomar eller förbestämda ramar. Få kunskap om tidigare och pågående trauma och förstå den roll som våldet, övergreppen och/eller annat trauma spelat för personen. En traumatiserad person kan ha mycket höga stressnivåer och därmed få svårt att både ta in information och att kommunicera. Det är inte ovanligt att situationen som den utsatta befunnit sig i blivit en form av vana eller falsk trygghet som gör att den lätt faller tillbaka och återgår till situationen och personerna som tidigare gjort hen illa. Det kan också vara så att den utsatta har känslor för personen som gör den illa, vilket påverkar och kan göra det svårare att lämna utsattheten. Kom också ihåg att det kan finnas någon annan som säljer personen, alltså en så kallad hallick eller kopplare. Denna person kan vara en närstående, t.ex. den utsattas pojkvän.

OBS! Sexuell exploatering handlar inte om att "gilla hårt sex" eller att man "knarkar" sex. Tyvärr finns det ibland en uppfattning om att sexuell exploatering är något man hamnar i för att man "gillar sex" eller så kallat "hårt sex". Framförallt i de fall när personen "på egen hand" börjat "sälja sex". Så är det inte. De allra flesta som hamnar i sexuell exploatering har en historik av tidigare sexuellt våld i någon form. Att på olika sätt bli utsatt i sexuell exploatering kan snarare sägas vara en traumarespons, alltså att man på olika sätt försöker hantera det man tidigare varit med om. Det fungerar bara i stunden och på kort sikt och man behöver därför upprepa beteendet för att få samma "effekt" på nytt. Att förstå mekanismerna bakom utsattheten är nödvändigt för att inte göra bristfälliga uttalanden som yrkesverksam. Samtycke kan inte köpas och sexuell exploatering handlar inte om sex, utan våld, och är således inget man blir beroende av eller dras till, utan utsätts för.

Flexibilitet

I kontakten med utsatta kommer inte saker alltid gå som planerat och det är okej. Då behöver vi anpassa oss efter situationen. Det är inte ovanligt att målgruppen har utvecklat PTSD²⁵ och/eller annan problematik eller svårigheter som konsekvens av de traumatiska händelserna de har blivit utsatta för. Detta kan göra det svårt att komma ihåg saker, som vilken hjälp som erbjudits och var man kan vända sig. Därför krävs flexibilitet i mötet, hur kontakten med de utsatta sker och hur stödet kan ges. Att skicka extra påminnelser inför ett möte kan vara väldigt värdefullt. Det är inte ovanligt att ha flera stödbehov och därmed kan det krävas att er verksamhet ger en typ av stöd, men att andra verksamheter kan behöva

²⁵ En internationell studie visade att så många som 67% av utsatta i prostitution har PTSD. Farley, M., Baral, L., Kiremire M., and Sezgin U., *Feminism & Psychology*, 1998, Volume 8 (4): 405-426. s.13.

stötta kring andra behov hos personen. I det arbetet krävs samverkan och flexibilitet mellan stödverksamheterna.

Det krävs även flexibilitet i samtalet, vad personen är öppen och redo för att prata om kan se olika ut från dag till dag. Fråga vid varje besök hur personen mår just den dagen, kanske har något nyligen hänt och kommer påverka vad som är möjligt att prata om under besöket. Ibland behöver ni ha en egen plan. Som professionell behöver du vara öppen och fråga den utsatta vilka behov den ser att den har och vilken typ av hjälp den känner sig redo för. Det kan behövas flexibilitet i hur stödet utformas; som när, vilka insatser som ges och så vidare. Personens situation kan förändras från dag till dag. Ibland kan det handla om praktiska insatser. Flexibilitet kan även handla om att hitta nya sätt att kontakta de utsatta online, då exploateringen hela tiden förflyttas till nya plattformar. Därför är det helt avgörande att det finns flera aktörer som har olika funktioner i det uppsökande arbetet. Se möjligheter inom ramarna för sin yrkesroll och när inte utrymme finns, kontakta samverkanspartners som har annat utrymme inom sin roll.

Sammanfattning av bemötandet

Ha säkerhetsrutiner för fysiska möten med nya individer. Hur det första mötet ser ut kan vara väldigt olika beroende på verksamhet. Många som arbetar uppsökande idag har lyft att det behövs fler forum där utsatta identifieras. Inte alla som är utsatta för exploatering identifierar sig med det. Det är ett stort förtroende att personen öppnar upp sig för dig. Därför behöver du möta personen på ett värdigt sätt. Det kan vara bra att använda liknande ord som den utsatta till en början.

Fånga upp personen efter kontakten, tillgodose behov och ta emot för stöd. Personen du möter kan vara traumatiserad,

vilket påverkar möjligheten att ställa frågor. Ställ inte alla frågor på en gång utan börja med en öppen fråga. Ha därför flexibilitet i samtalet och att det ofta går att få svar på de frågor man efterfrågar genom att ge en öppen fråga och låta personen prata fritt. Personer som har blivit utsatta för traumatiska händelser har ofta ett mindre toleransfönster och kan reagera starkare på påfrestningar vilket är viktigt att ha med sig när man ska ställa frågor om utsattheten. De som är utsatta har ofta mycket skuld och skamkänslor, vilket påverkar deras möjlighet att lämna utsattheten. Håll isär dina egna och den utsattas känslor och var noga med att hålla gränsen mellan god kontakt och att bli vän med personen. Försök att gå in i kontakten utan fördomar eller förutfattade meningar. Ge sig själv möjligheten att lära känna personen ordentligt. Det kan vara svårt för en traumatiserad person att ta till sig information och komma ihåg bokade tider till exempel, därför krävs flexibilitet i samtalet. Det kan även vara så att ni behöver stötta personen i andra frågor än de huvudsakliga ni arbetar med, vilket är en del att ge ett omfattande stöd till målgruppen. Fråga gärna den utsatta om dennes behov.

Målgruppens behov

Nedan har vi sammanställt behov och saker att tänka på som personer som tidigare varit utsatta för sexuell exploatering, själva uttryckt är viktigt att tänka på i kontakten.

Som yrkesverksamma behöver ni lyssna på överlevarna, både deras behov och deras kunskap om sin egen utsatthet. De behöver få känna sig hörda, sedda och betrodda. Var noggrann med vilket språk ni använder, då det påverkar bemötandet. Genom att anpassa vårt språk efter den utsatta och aldrig använda begrepp som är skuldbeläggande så hjälper vi till att lyfta bort skam- och skuld känslor. Att vara en person som finns där och visar på trygghet kan vara helt avgörande. Det är genom trygghet man kan bli redo att ta sig ut ur utsattheten, när man vet att någon står kvar. Var lyhörd för personens behov, var uppmärksam på att det kan uppstå saker när man lämnar utsattheten som man kanske inte tänker på. Till exempel kan det vara svårt att bygga upp en vardag. Hur det blir att komma tillbaka till en vardag kan se helt olika ut från person till person. En svårighet kan vara den ekonomiska situationen, men det kan också handla om att hitta nya sammanhang att vara i. Det kan vara värdefullt att hitta saker som kan bygga upp personens självförtroende. Det kan handla om att tex gå tillbaka till skolan, det är inte ovanligt att den utsatta har hoppat av skolan när utsattheten eskalerat. Vi har möjlighet att som yrkesverksamma arbeta med våra egna normer och fördomar om målgruppen och sprida vidare goda normer och värderingar så att fler kommer att ge ett gott bemötande mot målgruppen.

Experterna beskrev att det kan vara svårt att veta vilka roller alla personer har som blir involverade när man ska få stöd i utsattheten, detta behöver vara tydligt från yrkesverksamma. Var en trygg kontakt

och hänvisa inte vidare till många olika personer där man behöver återberätta sin historia igen, då detta kan vara återtraumatiserande och göra att personen inte längre vill ha stöd och hjälp. Ställ inte ifrågasättande frågor som *"varför sålde du dig?"* eller jämför personen med andra du varit i kontakt med tidigare. Ställ utforskande frågor som visar att du lyssnat på personen. Läs på om det kommer upp ämnen som du inte har så bra koll på som yrkesverksam. Låt den utsatta själv få vara med i processen och bestämma vem den ska möta i första mötet, om det ska vara en man eller en kvinna, då det kan vara en mycket känslig fråga.

Ofta finns en multiutsatthet hos personen, det kan vara tex utsatthet i sexuell exploatering och missbruk eller exploatering och ätstörningar. Att som traumatiserad komma ihåg alla besök och att själv samordna sina insatser kan vara väldigt jobbigt. De efterfrågar en samordnande funktion som kan hjälpa till att hålla ihop alla insatser. Inte alla verksamheter har möjlighet att vara det, men att försöka se möjligheter i detta. Pengarna är för många en avgörande faktor för att lämna utsattheten. Hjälp gärna till i processen att hitta en trygg ekonomisk grund för personen där det är möjligt. Flera överlevare har indikerat att det kan finnas hinder för att få ekonomiskt stöd från myndigheter som överlevare av sexuell exploatering.

Utmaningar och lärdomar

De utmaningar som Plattformen funnit i den tidigare kartläggningen är att det finns grupper som identifieras, men som är svåra att hänvisa vidare eller på annat sätt stötta.

Dessa är:

- Utsatta för människohandel
- Unga utsatta i sexuell exploatering
- Transpersoner utsatta för sexuell exploatering
- Första, andra och tredje generationens invandrande kvinnor och flickor

Målgruppen utsatta för människohandel behandlas i andra delar av detta metodstöd.²⁶ Vad gäller gruppen unga utsatta i sexuell exploatering har vi funnit att det finns få verksamheter för målgruppen att få stöd hos. Det är också ofta svårt att samordna insatser för målgruppen då det ofta finns en multipel utsatthet (ätstörningar, missbruk och utsatthet i sexuell exploatering tex). Målgruppen transpersoner som exploateras har ofta svårt att få stöd och skydd främst genom att det är ett väldigt litet antal skyddade boenden som tar emot transpersoner.

Vi kan med detta metodstöd inte säkerställa stöd och skydd för målgrupperna men vill göra dig som läsare medveten om svårigheterna som dessa grupper står inför. Därmed kan det innebära en större komplexitet i stödet och därtill krävs utökad kunskap om den specifika gruppen.

Första, andra och tredje generationens invandrande kvinnor och flickor är ofta redan socialt utsatta och är därför svåra att nå. Det är inte ovanligt att det är ett hinder för denna grupp att söka stöd och hjälp, tex hos hälso- och sjukvården. Om någon skulle få reda på utsattheten så riskerar de att uteslutas från sitt sammanhang och kanske även sin familj. Det är en multiutsatthet vilket bidrar till att det kan svårare att identifiera den sexuella exploateringen. Därför är det extra viktigt att vi är uppmärksamma på den. Det kan för denna målgrupp krävas ytterligare insatser för att kunna identifiera utsattheten.

Utvärdering och uppföljning av arbetet

Ytterligare ett sätt att säkerställa att arbetet blir långsiktigt och effektivt är att utvärdera och uppfölja arbetet inom sin verksamhet över tid. Det kräver säkerställande om vad syftet med arbetet är för er respektive verksamhet. Har detta uppnåtts? Hur ni kan arbeta mer effektivt är också något som går att diskutera och arbeta kring i möten tillsammans med andra verksamheter som arbetar uppsökande online. Det behöver finnas en riktning och mål för arbetet. Verksamheten behöver säkerställa hur stor del av er grundläggande verksamhet som detta arbete ska vara, eller om det ska vara en insats som görs när utrymme finns, även om detta inte är att rekommendera.

Det är bra att se över hur många individer som blivit kontaktade under ett år. Det går även i de fall som en länk skickas med till en hemsida se över antal besök på sidan. Att mäta antal personer som kommit från sidorna till att ta hjälp på plats är också bra. Det är även att mäta hur många behov som uppfyllts (utifrån vad personen själv har uttryckt för behov). Ha gärna ett formulär för detta när kontakten upprättas och som ni kan fylla i igen när kontakten ska avslutas.

Avslutande kommentarer

I detta metodstöd har vi försökt inkludera de centrala aspekterna i det uppsökande arbetet, men även lite av arbetet runt omkring. Vi vill synliggöra att det ofta kan krävas att vi gör det lilla extra för att stötta målgruppen och ge dem så goda förutsättningar som möjligt för att bli redo att söka stöd och hjälp. Det betyder inte att det är något helt väsensskilt från bemötandet av någon annan person ni möter, utan att det kan krävas att vara lite mer uppmärksam. Genom samverkan och flexibilitet kan vi hjälpa fler. Vi behöver bli fler aktörer som arbetar aktivt med denna målgrupp och vi hoppas att detta metodstöd har inspirerat er till det. Det uppsökande arbetet är ett första steg för identifiering, men det finns så mycket mer att göra. Vi vet att det är många yrkesgrupper som troligen möter målgruppen men som inte har möjlighet att identifiera utsattheten. Det kan tyckas avskräckande med många delar i arbetet och att tänka på i bemötandet, men det räcker långt att bara se personen och stå kvar vid dennes sida. Ni gör så mycket viktigt arbete varje dag! Ingen kan göra allt, men alla kan göra något. I de fall ni känner att ni är begränsade i hur ni kan hjälpa någon, se möjligheter i samverkan. Det är olika verksamheters kompetenser och resurser som gör att vi kan erbjuda olika former av stöd.

Socialtjänsten har en central roll i att möta våldsutsatta, även om denna målgrupp inte alltid identifieras. Vi vet samtidigt att de är en länk till vägen som leder mot ett liv fritt från utsatthet, eftersom de finns i varje kommun och därmed har möjlighet att nå fler än övriga verksamheter i detta metodstöd gör. Vi är alla en viktig länk i arbetet med att nå de som är utsatta för sexuell exploatering.

Kontaktuppgifter till stödverksamheter

Nedan finner ni ett urval av verksamheter inom civilsamhället som erbjuder stödinsatser till denna målgrupp.

Alltid Sedd, <https://www.alltidsedd.se/>

Alltid Sedd är en ideell förening som arbetar uppsökande på nätet i syfte att erbjuda stöd till barn och unga 12 – 20 år som utsätts eller befinner sig i riskzonen för att hamna i kommersiell sexuell exploatering, eller annan sexuell exploatering.

Ecpat Sverige, <https://ecpat.se/>

Deras uppdrag är att stoppa sexuella övergrepp mot barn. Ecpat arbetar med stöd till barn och unga, stöd till viktiga vuxna i barns närhet och har en tipslinje, Ecpat Hotline, en anmälningssida dit allmänheten kan vända sig anonymt med tips på alla former av sexuella övergrepp mot barn. De arbetar även med politisk påverkan för att stärka skyddet för barn mot sexuell exploatering.

Ellencentret.se, <https://ellencentret.se/>

Ellencentret finns för unga mellan 15–25 år och har erfarenheter av sex mot ersättning, sex som självskadebeteende, så kallad "sugardejting" eller att bli såld av andra. Här erbjuds gratis hjälp och stöd, oavsett kön eller könsidentitet. De har behandling på plats på sin mottagning och en chatt där man kan chatta anonymt.

Novahuset, <https://www.novahuset.com/>

Novahuset är en ideell förening som erbjuder stöd och rådgivning till

personer som har blivit utsatta för någon form av sexuellt våld, online eller offline. De erbjuder stöd och rådgivning också till anhöriga. Novahuset arbetar även förebyggande och erbjuder workshops och föreläsningar i skolklasser och utbildar yrkesverksamma, exempelvis skol- och vårdpersonal.

Talita, <https://www.talita.se/>

Talita erbjuder stöd och hjälp till kvinnor som utnyttjats i sexhandeln. De arbetar förebyggande, uppsökande och rehabiliterande, både i Sverige och utomlands.

Frälsningsarmén, <https://www.fralsningsarmen.se/>

Erbjuder flera former av stöd till utsatta för människohandel och sexuell exploatering, tex. skyddat boende och juridisk rådgivning. Läs mer om deras verksamheter Safe Havens (juridisk stöd), Lyktan (skyddat boende) och Skogsbo (skyddat boende) på deras hemsida.

Skyddsvärnet Göteborg, <https://skyddsvarnet.org/vara-verksamheter/>
Skyddsvärnet verksamheter syftar till att uppnå långsiktig förändring och ge varje person de möter verktyg att själva forma sitt liv. Skyddsvärnet driver skyddade lägenheter där placering sker via socialtjänsten.

Qjouren, <https://qjouren.se/om-oss/>

Qjouren är en kvinnojour för kvinnor utsatta för mäns våld och prostitution. På Qjouren ställs inga krav på drogfrihet eller nykterhet för den kvinna som söker stöd, skydd och information om sina rättigheter.

Unga kvinnors värn, <https://ukv.se/>

Unga kvinnors värn (UKV) driver ett HVB-hem för unga våldsutsatta kvinnor med ett stort stödbehov. Här arbetar erfarna kuratorer, terapeuter, pedagoger och andra för att ge traumatiserade unga kvinnor

både skydd och stöd i en process som syftar till ett självständigt liv utan våld. De stöttar kvinnor som kan ha blivit utsatta för hedersrelaterat våld, partnervåld, människohandel/prostitution eller har psykosociala svårigheter.

Noomi, Hela människan Malmö, <https://noomimalmo.se/noomi-start/>
Noomi är en verksamhet i Malmö som erbjuder stödinsatser för personer som utnyttjats i människohandel för sexuella ändamål eller prostitution. Noomi driver ett skyddat boende, uppsökande och utåtriktat arbete och erbjuder juridisk rådgivning för målgruppen. Utöver detta har verksamheten ett projekt med fokus på att erbjuda stöd till personer i Malmös thaimassagebransch.

Göteborgs Räddningsmission, <https://raddningsmissionen.se/>
Göteborgs Räddningsmission är en kristen ideell förening som arbetar för socialt utsatta människor inom många olika områden. De finns för kvinnor som är i riskzonen att utnyttjas sexuellt, som utnyttjats i prostitution, pornografi, sålt sexuella tjänster eller utsatts för människohandel för sexuella ändamål. De bedriver uppsökande arbete, har en mötesplats för samtal och grupper samt skyddslägenheter.

Terrafem, <https://terrafem.org/>
Terrafem verkar för ett jämställt och jämlikt Sverige genom att förebygga och minska mäns våld mot kvinnor med utländsk härkomst. Terrafems mål är att kvinnor med utländsk härkomst utsatta för våld i alla dess former har tillgång till stödsamtal, rådgivning och skydd på sitt modersmål och erhåller adekvat stöd och information om sina rättigheter i Sverige samt erhåller kvalificerad juridisk rådgivning med information om lagstiftning, praxis och möjliga åtgärder. De erbjuder stöd genom en rikstäckande stödtelefon och skyddat boendet.

Riksorganisationer

Unizon, <https://www.unizonjourer.se/>

Unizon samlar över 140 kvinnojourer, tjejjourer, ungdomsjourer och jourer mot sexuella övergrepp. Den gemensamma visionen är ett jämställt samhälle fritt från våld. Jourerna stöttar, skyddar, förebygger och påverkar, utifrån en kunskap om våld, genus och makt. På Unizons hemsida kan ni söka efter specialiserade jourer.

Riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer i Sverige, ROKS, <https://roks.se/>

ROKS organiserar ideella kvinno- och tjejjourer i Sverige. De är kunskapsbärare och opinionsbildare i frågor om mäns våld mot kvinnor och barn. På deras hemsida kan ni söka efter jourer.

Mika mottagningar

[Mikamottagningen i Stockholm](#)

[Mikamottagningen i Göteborg](#)

[Mikamottagningen i Borås](#)

[Mikamottagningen i Skellefteå](#)

[Mikamottagningen i Umeå](#)

[Mikamottagningen i Västerås](#)

[Mikamottagningen i Sundsvall](#)

[Evonhuset i Malmö](#)

Samtliga regionkoordinatorers områden

Stockholm, Gotland (2 st)

Dalarna, Värmland och Örebro (2 st)

Jämtland, Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland (2 st)

Västmanland, Gävleborg, Uppsala (2 st)

Jönköping, Sörmland, Östergötland (3 st)

Västra Götaland (4 st)

Blekinge, Kalmar, Kronoberg, Skåne (4 st)

Polisregioner

Region Bergslagen (Dalarnas, Värmlands och Örebro län)

Region Mitt (Gävleborgs, Uppsala och Västmanlands län)

Region Nord (Jämtlands, Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län)

Region Stockholm (Stockholms och Gotlands län)

Region Syd (Blekinge, Kalmar, Kronobergs och Skåne län)

Region Väst (Hallands län och Västra Götalands län)

Region Öst (Jönköpings, Södermanlands och Östergötlands län)

Nationell rådgivning för yrkesverksamma, NSPM

Vid misstanke om människohandel eller vid behov av råd och vägledning i ärenden kan yrkesverksamma ringa den nationella rådgivningen som drivs av Jämställdhetsmyndigheten. Via stödtelefonen erbjuds metodstöd till kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer i ärenden som rör prostitution och alla former av människohandel och människoexploatering. Yrkesverksamma kan även få hänvisning vidare till en regionkoordinator eller annan aktör. Rådgivningen vänder sig till dig som arbetar inom kommun, myndighet eller frivilligorganisation och vill ha råd och vägledning om prostitution och alla former av människohandel och människoexploatering. Telefonen 020-39 00 00 är bemannad under kontorstid på vardagar.

Rekommenderade utbildningar och kunskapsmaterial

- Jämställdhetsmyndighetens webbutbildning om sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel
- Allt du behöver veta om prostitution, människohandel och annan sexuell exploatering
- Samtalsstöd för personer utsatta för sexuell exploatering
- NSPM – Nationella samordningen mot prostitution och människohandel
- Sex mot ersättning - Utbildningsmaterial om stöd och hjälp till vuxna
- Sex mot ersättning - utbildningsmaterial om skydd och stöd för barn och unga
- Metodstöd för uppsökande arbete IRL
- Genväg till forskning: Våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Om svårigheten att få stöd

- Ingen hörde ropen på hjälp

Kunskapsguiden:

Sex mot ersättning - vuxna

Sex mot ersättning och sexuell exploatering – barn och unga

Människohandel

Trauma informerad code of conduct

Operation kvinnofrid

Källförteckning

Farley, M., Baral, I., Kiremire M. and Sezgin U., 1998. Prostitution in Five Countries: Violence and Post-Traumatic Stress Disorder (South Africa, Thailand, Turkey, USA, Zambia), *Feminism & Psychology*, Volume 8 (4): 405-426.

Frälsningarmén, 2024. Stad för stad. <https://www.fralsningsarmen.se/socialt-arbete/for-manniskor-i-utsatthet/manniskohandel/stad-for-stad/>

Hellberg, A., 2018. Traumamedveten omsorg. Att möta barn och unga som varit med om svåra påfrestningar och trauma. Rädda Barnen. Åtta.45 Tryckeri.

Jonsson, C., Taripahah, C. och Örnerheim, M., 2021. Polisens samverkan med civilsamhället, Linnéuniversitet.

Jämställdhetsmyndigheten, 2024. Regionkoordinatorernas statistik om människohandel och människoexploatering 2023.

Läkartidningen, 2024. Posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och komplex PTSD (CPTSD). <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/klinisk-oversikt/2024/01/posttraumatiskt-stressyndrom-ptsd-och-komplex-ptsd-cptsd/>

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2021. Samverkan mellan kommun och civilsamhälle, en inspirationsskrift med exempel från sex kommuner. <https://www.mucf.se/sites/default/files/2021/06/>

[samverkan_mellan_kommun_och_civilsamhalle.pdf](#)
NSPM, Jämställdhetsmyndigheten, u.å. Sexuell exploatering av barn. <https://nspm.jamstalldhetsmyndigheten.se/prostitution-och-manniskohandel/sexuell-exploatering-av-barn/>

Rädda barnen, 2018. Traumamedveten omsorg. <https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad--kunskap/arbetar-for-barn/tmo/arsberattelse-tmo-2018.pdf>

Socialstyrelsen, 2022. Anmälan till socialtjänsten vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-som-far-illa/>

Sveriges kommuner och regioner, U.å. Civilsamhället som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner. Positionspapper. <https://skr.se/download/18.5627773817e39e979ef5d0e2/1642496925923/7585-498-4.pdf>

Sveriges kommuner och regioner, SKR, u.å. Social omsorg. <https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg.49960.html>

Sveriges kommuner och regioner, Kvinnofrid. <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/kvinnofrid.5867.html>

Bilagor

Textexemplet nedan är från en verksamhet som arbetar uppsökande online. Det är anonymiserat och kan användas som inspiration för formulering av ett tips till polisen.

Hej,

Jag önskar att detta tips ska nå någon inom polisen som arbetar med människohandelsfrågor.

Jag vill tipsa om misstänkt människohandel. Jag arbetar för XX (organisation), som är en verksamhet i XX (ange stad om aktuellt) som erbjuder XX stöd för personer som utnyttjats i människohandel för sexuella ändamål eller prostitution (beskriv här vad ni arbetar med). Vi arbetar uppsökande till personer som förekommer i annonser på sexköpssidor. Vi tar kontakt med personer via deras annonser på sex-sajter, för att skapa relation, informera om och erbjuda stöd.

Vi fick den XX kontakt med en kvinna, genom vårt uppsökande arbete på internet. Vi misstänker att hon utnyttjats i människohandel.

På bilderna i annonsen ser hon ut att vara XX gammal. Det vi reagerade på är att hon har lägre priser än vad vi normalt ser, och erbjuder tjänster såsom sex utan kondom, vilket innebär en större risk för henne.

→

När vi skrev till henne så svarade hon med XX (skriv med om det är indikatorer på människohandel) och gav oss en adress:
UPPGE OM NI FÅTT.

Efter att vi presenterat oss upphörde konversationen. Vi misstänker därför att vi inte pratade direkt med kvinnan i fråga. Enligt annonsen finns kvinnan tillgänglig dygnet runt och för både Incall & Outcall. Vilket betyder att hon kan komma hem till kunden eller kunden kan komma till henne. I annonsens beskrivs hon i tredje person, som att den är skriven av någon annan.

Skicka med en länk till annonsen.

Kvinna 1 och kvinna 2 (skicka med länkar om ni har) har nästan identiska telefonnummer: 070... och 070.... Vi tror att simkortet är inhandlade vid samma tillfälle och att de möjligen befinner sig i samma lägenhetsbordell och/eller styrs av varandra eller en kopplare.

Av erfarenhet vet vi att det är brådskande eftersom kvinnorna ofta flyttas runt av människohandlarna, som en form av kontroll och nytt utbud för kunder.

Ange gärna om annonsen fortfarande är aktiv.

Vänligen kontakta oss på telefonnummer: XX

Förslag på initial text att skicka vid första kontakt

Detta nedan är ett förslag på en formulering att skicka vid första kontakt när ni skriver eller ringer på en annons. Men sätt gärna er egen prägel på det. Det viktiga är en neutral formulering utan krav på att söka stöd.

Hej XX (profilens namn)

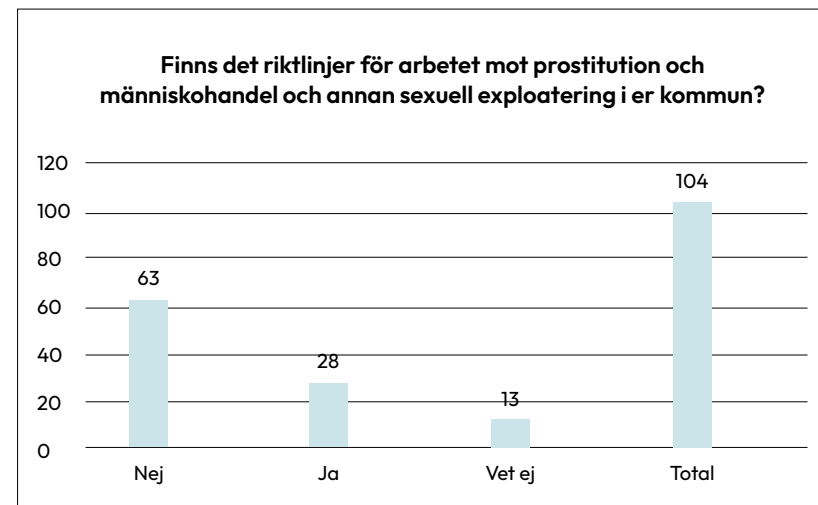
Mitt namn är XX och jag arbetar på XX. Jag söker inte någon sexuell kontakt utan vill bara kolla hur det är med dig? Jag vet att det ibland kan vara tufft att vara på de här sidorna och att det finns män som gör saker som man själv kanske inte vill/som inte känns okej.

Det kan vara skönt att prata med någon om det. Jag lyssnar gärna.

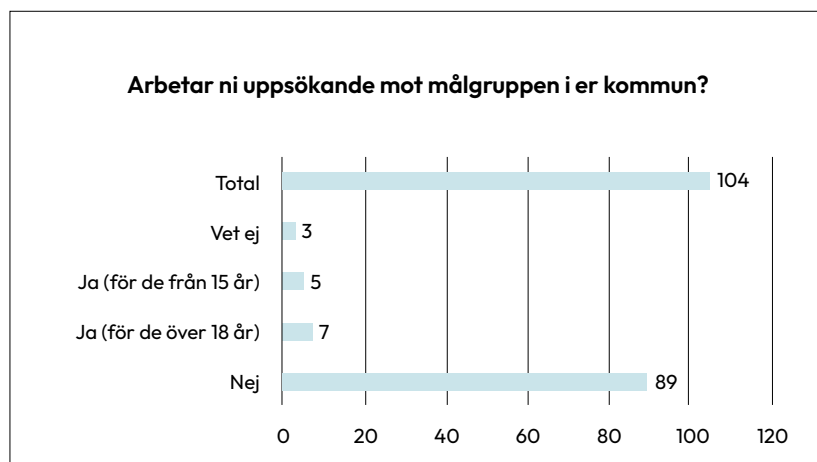
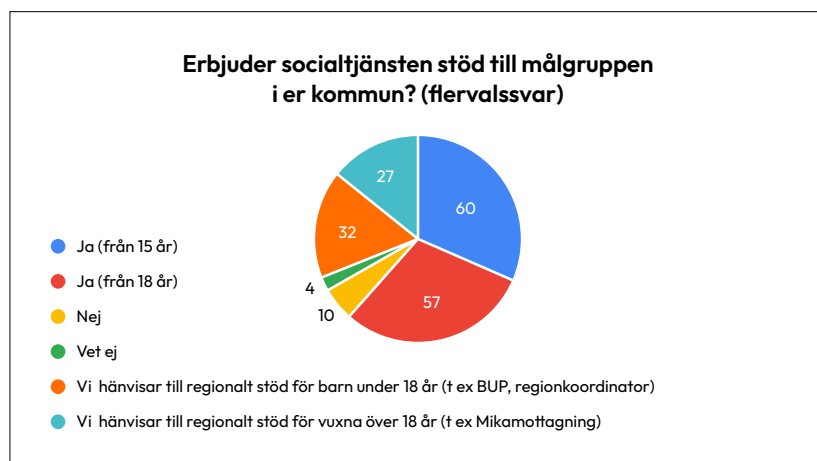
Om du vill prata vidare så kan vi göra det. Annars får du gärna spara mina kontaktuppgifter så kan du höra av dig längre fram om det skulle vara något.

Ta hand om dig,
XX (namn, verksamhet)

Enkät till kommuner om deras arbete mot sexuell exploatering

En del har uppgett flersvar där de egentligen inte erbjuder stöd i sin egen kommun utan hänvisar till regionalt stöd. De har alltså fyllt i både att de erbjuder stöd och att de hänvisar till regionalt stöd. 63 av kommunerna uppgav enbart att de ger stöd från 15 eller 18 i deras egen kommun.

**Plattformen mot
människohandel**